Etelä-Pohjanmaan ruoka-alan strategia ja kehittämisen tavoitteet 2023–2030

Ruokaprovinssi 2030

PARAS PAIKKA RUOKABISNEKSELLE!

Ruokaprovinssi 2030
PARAS PAIKKA RUOKABISNEKSELLE
Etelä-Pohjanmaan ruoka-alan strategia ja kehittämisen tavoitteet 2023–2030

Ruokaprovinssi 2030 – Menestyksen avaimet pellolta pöytään-hanke
Hankenumero 144961

Terhi Välisalo
ProAgria Etelä-Pohjanmaa/
Etelä-Pohjanmaan Maa – ja kotitalousnaiset

Arja Talvilahti
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Juha-Matti Toppari
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Elina Huhta
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Seinäjoella 30.12.2022

ISBN-numero: 978-952-7515-03-7
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

1. TIIVISTELMÄ

Strategian visio eli tavoitetila on “Ruokaprovinssi 2030 - paras paikka ruokabisnekselle”. Strategian toteutusvuosien aikana Etelä-Pohjamaan ruoka-alan yritysten toimintaympäristö hiotaan huippuunsa. Strategiatyön tuloksena sekä eteläpohjalaiset että muualta alueelle siirtyvät yritykset viihtyvät ja menestyvät Ruokaprovinssissa. Ruoka-alan yritysten menestys takaa osaltaan koko maakunnan elinvoimaisuutta.

Ruokaprovinssi 2030 –strategian missio eli toiminnan tarkoitus on määritelty seuraavasti: ”Ruokaprovinssiverkosto luo yhdessä kestävää menestystä sen kaikille toimijoille.” Ruokaprovinssi on innovaatioekosysteemi, jonka ytimessä ovat ruoka-alan yritykset pellolta pöytään sekä alan TKI-toimijat. Ekosysteemin jäsenet luovat menestystä verkostolleen erityisen tiiviillä yhteistyöllä.

Ruokaprovinssin strategiatyölle on määritelty seuraavat arvot:

Innostuminen ja yrittäminen sallittu

Jalat maassa - pää pilvissä

Ruokaprovinssi-heimo käytettävissä

Tekeminen kestää tarkastelun

Iloitaan kaikkien menestyksestä

Strategiatyöhön kerättiin aineistoa laajasti osallistavilla menetelmillä. Aineiston perusteella Ruokaprovinssin viisi strategista painopistettä ovat:

1. Ruokabisnes (ruoka-alan yritystoimintaympäristön kehittäminen)
2. Ruoka-PRO-vinssi (osaamisen kehittäminen)
3. Ruokaprovinssi-brändi (tunnettuus)
4. Ruokaprovinssi-heimo (yhteisö)
5. Vastuullinen Ruokaprovinssi.

Strategiaan on kirjattu em. teemojen alle yhteensä 184 toimenpidettä, jotka toteuttavat 29 tavoitetta. Strategian tavoitteiden toteuttaminen vaatii koko Ruokaprovinssiverkoston toimenpiteitä ja yhteistyötä.

Verkostojen tekemien strategioiden toteuttaminen ja tulosten seuraaminen epäonnistuu usein siksi, että strategian toteutumista ei johdeta eikä seurata. Ruokaprovinssi 2030 –strategia suunnitellaan johdettavaksi perustamalla elin “Ruokaprovinssin Pyöreä Pöytä”, jolla suunnitellaan olevan käytössä myös henkilöstöä.

Ruokaprovinssi 2030 – Paras paikka ruokabisnekselle –strategia laadittiin Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen rahoittamassa Maaseuturahaston hankkeessa “Ruokaprovinssi 2030 – menestyksen avaimet pellolta pöytään.” Hanketta hallinnoi ProAgria Etelä-Pohjanmaa/MKN yrityspalvelut ja toteutuskumppanina toimi Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

1. SUMMARY

The vision, or objective, of the strategy is “Food Province 2030 – the best place for food business”. During the years of implementation, the operating environment of food businesses in Southern Ostrobothnia will be refined to perfection. As a result of the strategy work, both Southern Ostrobothnian companies and companies relocating to the region will feel at home and flourish in the Food Province. The success of food businesses will contribute to the vitality of the whole region.

The mission, or purpose, of the Food Province 2030 strategy has been defined as follows: ”The Food Province network will create sustainable success for all its operators.” Food Province is an innovation ecosystem at the core of which are food companies from farm-to-table as well as RDI operators. The members of the ecosystem bring success to their network through exceptionally close cooperation.

The following values form the basis for the Food Province’s strategy work:

Enthusiasm and entrepreneurship allowed

Feet on the ground – head in the clouds

The Food Province family at your service

Actions stand up to scrutiny

Sharing the joy of everyone’s success

Material for the strategy work was collected by using broadly inclusive methods. On the basis of the material, the five strategic priorities of the Food Province are:

1. The food business (development of the business environment of the food sector)
2. The Food-PRO-vince (competence development)
3. The Food Province brand (recognition)
4. The Food Province family (community)
5. The Accountable Food Province

A total of 184 measures implementing 29 objectives have been recorded in the strategy under the above-mentioned topics. The implementation of the objectives of the strategy requires measures and cooperation from the whole Food Province network.

The implementation of strategies drawn up by networks and the monitoring of their results often fail because the implementation of the strategy lacks adequate management and monitoring. The Food Province 2030 strategy is designed to be governed by founding a body, the “Food Province Round Table”, which is also planned to be staffed.

The “Food Province 2030 – the best place for food business” strategy was drawn up in the “Food Province 2030 – the keys to success from farm-to-table” project of the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), funded by the Centre for Economic Development, Transport and the Environment of Southern Ostrobothnia. The project was managed by ProAgria of Southern Ostrobothnia/MKN yrityspalvelut, and Seinäjoki University of Applied Sciences acted as implementing partner.

1. SAMMANDRAG

Strategins vision eller målsättning är ”Matprovinsen 2030 – det bästa stället för matbusiness”. Under de år som strategin förverkligas, finslipas verksamhetsmiljön för företagen inom matbranschen i Södra Österbotten. Som ett resultat av strategiarbetet kommer företag i Södra Österbotten och de företag som flyttar hit att trivas och frodas i Matprovinsen. Framgången för företagen inom matbranschen garanterar för sin del livskraften i hela landskapet.

Matprovinsen 2030 -strategins mission eller verksamhetssyfte har definierats på följande sätt: ”Matprovinsnätverket skapar tillsammans hållbar framgång för alla dess aktörer.” Matprovinsen är ett innovationsekosystem, där kärnan utgörs av företag inom matbranschen från åker till bord samt FUI-aktörer. Medlemmarna av ekosystemet skapar framgång för sitt nätverk genom särskilt nära samarbete.

Följande värden har definierats för Matprovinsens strategiarbete:

Engagemang och företagande tillåtna

Fötterna på marken – huvudet bland molnen

Matprovins-familjen till din tjänst

Arbetet tål granskning

Glädje över allas framgång

För strategiarbetet insamlades material genom vitt inkluderande metoder. Utgående från materialet är de fem strategiska tyngdpunkterna för Matprovinsen:

1. Matbusiness (utveckling av matbranschens företagsverksamhetsmiljö)
2. Mat-PRO-vins (kompetensutveckling)
3. Matprovins-brandet (välkändhet)
4. Matprovins-familjen (gemenskapen)
5. Den ansvarsfulla Matprovinsen

Sammanlagt har 184 åtgärder, som förverkligar 29 målsättningar, inskrivits i strategin under ovan nämnda teman. För att strategins målsättningar ska förverkligas krävs åtgärder och samarbete av hela Matprovinsnätverket.

Genomförandet av nätverks strategier och uppföljningen av resultat misslyckas ofta därför att ingen leder eller följer upp hur strategin förverkligas. Matprovinsen 2030 -strategin planeras att ledas genom att man grundar ett organ ”Matprovinsens Runda Bord”, som även planeras ha personal till sitt förfogande.

Strategin ”Matprovinsen 2030 – Bästa stället för matbusiness” utarbetades i landsbygdsfonden EJFLU:s projekt ”Matprovinsen 2030 – nycklarna till framgång från åker till bord”, som finansierades av NTM-centralen i Södra Österbotten. Projektet administrerades av ProAgria Södra Österbotten/MKN yrityspalvelut och som genomförandepartner fungerade yrkeshögskolan i Seinäjoki.

2. ESIPUHE

2.1 Kriisien keskeltä katse tulevaisuudessa

Covid-19 eli koronavirus lamaannutti maailmaa sairastuttaen ja surmaten valtavia määriä ihmisiä. Koronaviruksen aiheuttamat muutokset kuluttajien ostotottumuksissa, kulutuskäyttäytymisessä ja taloudessa ylipäänsä, ovat luoneet jatkuvaa epävarmuutta tulevasta ja synkkiä pilviä maakunnan ruoka-alan yritysten tulevaisuudennäkymiin ja unelmiin. Erityisesti ravintola- ja tapahtuma-alat ovat kärsinyt pandemiasta. Toisaalta pakosta kotoilevat kansalaiset ovat hankkineet ruokansa kaupasta, mikä on nostanut kaupan alan tulokset nousuun.

Helmikuussa 2022 Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan mullisti koko Euroopan ja siten myös Suomen ruoka-alan. Sotaa seuranneet globaalit ongelmat kuten energian ja lannoitteiden hinnan nopea nousu, materiaalipula, huoli Suomen ruokaturvasta, Venäjän pakotteiden aiheuttamat ruoka-alaa heikentävät markkinavaikutukset, Venäjän ruokaviennin ja energiantuonnin loppuminen, inflaatio, kuluttajakäyttäytymisen muutos ja yleinen pelko tulevasta olivat raskas lisä ruoka-alan yritysten kannettavaksi ja ratkaistavaksi.

Lisäksi Suomen väestörakenteeseen liittyvä työvoimapulan ilmiö on alkanut hidastaa yritysten mahdollisuuksia toimia, kehittyä ja kasvaa. Väestö vanhenee ja poistuu työelämästä, eikä nuoria, työttömiä tai alanvaihtajia riitä tilalle ilman aktiivista työhön johtavan maahanmuuton edistämistä. Myös työvoiman kohtaanto-ongelma kotimaan työmarkkinoiden sisällä on haastava.

Kriisit synnyttävät kuitenkin nopeatahtisen mahdollisuuden kehittyä. Tilanteet ovat pakottaneet yritykset, valtiot ja kansainvälisen yhteisön pohtimaan aiempaa tarkemmin toimintansa resilienssiä eli muutosjoustavuutta, jonka keskiössä on ruokaturva. Ruokaa pitää pystyä tuottamaan ja sitä pitää riittää kaikille vaikeissakin olosuhteissa. Kriisi on myös synnyttänyt nopeasti uusia markkinarakoja. Verkkokaupat, ruokakassien noudot, kotiinkuljetukset ja take-away-annokset ovat uutta kriisitilanteiden synnyttämää ruoka-alan liiketoimintaa. Maatilat ja jalostavat yritykset ovat kiireesti laittaneet suunnittelupöydälle tai jo toteuttaneet uusia kestäviä hajautettuja energiaratkaisuja. TKI-kehittäjät, kuten tämän strategian laatijat, ovat muuttaneet työnsä pitkälti verkon kautta tehtäväksi: tämänkin strategian lähes kaikki osallistaminen ja tiedonkeruu on tehty etätekniikoin, joiden soveltaminen on vaatinut toteuttajalta mm. uudenlaisia etäfasilitointitaitoja.

Strategian laadinnan aikana vuosina 2021-2022 on eletty jatkuvien myllerrysten maailmassa. Vihdoin on maailman laajuisesti herätty toden teolla, vaikkakin eripuraisesti ja hitaasti, torjumaan ilmastonmuutoksen ja luontokadon uhkia. Ympäristöuhat ovat myös globaalin ruokajärjestelmän uhkia. Maailman ruokajärjestelmän on muututtava, jotta se pystyy vastaamaan kestävästi ja joustavasti ympäristöhaasteisiin sekä maapallon kasvavan väestön lisääntyvään ruoan tarpeeseen.

Kuva 1. Yhdistyneiden kansankuntien kestävän kehityksen tavoitteet. (Suomen YK-liitto, [viitattu 28.12.2022]).

Ruokaprovinssi ei poikkea tästä: myös Etelä-Pohjanmaalla on nähtävä suuret linjat, jotta voimme omassa mittakaavassamme kehittyä ja luoda menestyvää ruoka-alan liiketoimintaa, joka vastaa muuttuvan ympäristön tarpeisiin ja vaatimuksiin. Ruokaprovinssin kehittämiseen olennaisesti liittyviä ruoka-alan strategioita ja trendejä on käsitelty seuraavaksi lyhyesti.

Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteet

Ruoka-alalla tekeminen ja kehittyminen liittyy jokaiseen Yhdistyneiden Kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteeseen sekä maailmassa että Ruokaprovinssissa:

Euroopan komission Food 2030 –ohjelma

Food 2030 on EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaohjelma elintarvikejärjestelmien muuttamiseksi ja sen varmistamiseksi, että kaikilla ihmisillä on riittävästi kohtuuhintaista ja ravitsevaa ruokaa terveellisen elämän toteuttamiseksi. Sen tavoitteena on saada aikaan tulevaisuuteen sopiva kestävä elintarvikejärjestelmä. Ruokajärjestelmien on myös tuotettava rinnakkaishyötyjä ihmisten terveydelle, ilmastolle, planeetalle ja yhteisöille. Food 2030 –ohjelmassa on määritelty 10 kehityspolkua:

1. Hallinto ja järjestelmämuutos (Governance and systems change)
2. Kaupunkien ruokajärjestelmien muutos (Urban food system transformation)
3. Ruokaa meristä ja makeista vesistä (Food from the oceans and freshwater resources)
4. Vaihtoehtoiset proteiinit ja ruokavaliomuutos (Alternative proteins and dietary shift)
5. Ruokahävikki ja resurssitehokkuus (Food waste and resource efficiency)
6. Mikrobien maailma (The microbiome world)
7. Terveellinen, kestävä ja henkilökohtaistettu ravitsemus
(Healthy, sustainable and personalised nutrition)
8. Ruokaturvan tulevaisuuden järjestelmä (Food safety systems of the future)
9. Ruokajärjestelmät Afrikassa (Food systems Africa)
10. Ruokajärjestelmät ja data (Food systems and data)

Ruoka 2030 –ohjelmassa todetaan, että joka tapauksessa tulevaisuuden ruokamme tulee olemaan erilaista ja meille tuttu elintarvikejärjestelmä ei voi toimia jatkossa sellaisenaan. Muutos tulee tapahtumaan paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Food 2030 – ohjelman kymmenen kehityspolkua voivat inspiroida tulevia tutkimus- ja innovaatiotoimenpiteitä vastaamaan yhteen aikamme tärkeimmistä ja toisiinsa liittyvistä haasteista. Haasteet avaavat myös eteemme mahdollisuutta onnistua ja menestyä muuttuvassa tilanteessa. (Food 2030.)

Green Deal –ohjelma ja Pellolta pöytään -strategia

Euroopan komission laatima Green Deal eli vihreän kehityksen ohjelma on toimenpidepaketti, jonka tähtäimenä on ilmastoneutraali Eurooppa vuonna 2050. Päästöjen huomattava vähentäminen, tutkimuksen ja innovoinnin investointien lisääminen sekä Euroopan luonnonympäristön säilyttäminen ovat ohjelman tavoitteina. Green Deal –ohjelman ytimessä on Pellolta pöytään -strategia (Farm to Fork strategy). Sen tavoitteena on ratkaista tuotannon ja kulutuksen haasteita kestävällä tavalla esimerkiksi sovittamalla yhteen ihmisten syömisen ja maapallon tarpeet. Strategian toimenpiteiden avulla voidaan vähentää ruoantuotannon ja -kulutuksen ympäristö- ja ilmastojalanjälkeä sekä varmistaa kansalaisten mahdollisuus saada riittävästi ravitsevaa ja kestävää ruokaa. Lisäksi ohjelma mahdollistaa sen, että kansalaisilla on varaa ruokaan samalla kun tulonjakoa ruokajärjestelmän osien välillä kehitetään reilummaksi. (Farm to Fork Strategy 2020.)

Pellolta pöytään -strategian tavoitteet ovat:

1. Kestävän ruoantuotannon varmistaminen
2. Ruokaturvan varmistaminen
3. Aktivoida kestäviä ruoantuotannon, tukku- ja vähittäiskaupan sekä
HoReCa-alan käytänteitä
4. Kestävän kuluttamisen edistäminen sekä muutoksen fasilitointi kohti terveellisiä ja kestäviä ruokavalioita

5. Ruokahävikin ja -jätteen vähentäminen
6. Elintarvikepetosten torjunta ruokaketjussa

Sitran megatrendit

Muutaman vuoden välein ilmestyvä Sitran megatrendit –selvitys maalaa tulevaisuuden yleisiä laajoja kehityssuuntia. Sitra on nostanut megatrendeiksi seuraavat viisi teemaa:

1. Ekologisella jälleenrakennuksella on kiire: muita kehityskulkuja tarkastellaan suhteessa tähän megatrendiin.
2. Väestö ikääntyy ja monimuotoistuu
3. Verkostomainen valta voimistuu
4. Teknologia sulautuu kaikkeen
5. Talousjärjestelmä etsii suuntaansa

Megatrendit eivät ole yllättäviä ja ne ovat hitaasti muuttuvia. Niiden lisäksi on hyvä etsiä myös heikkoja jo nykyajassa näkyviä signaaleja, jotka viittaavat tulevaan kehitykseen, sekä trendejä ja erilaisia jännitteitä toimijoiden välillä. Tarjolla on kokoelma erilaisia tulevaisuuksia. Nykyhetken tavasta käyttää tulevaisuusvaltaa riippuu se, millaiseen tulevaisuuteen päädymme. (Megatrendit 2020.) Kaikki edellä mainitut kehityssuunnat vaikuttavat myös ruoka-alan tulevaisuuteen Suomessa ja Ruokaprovinssissa.

Globaalit ruoka- ja juomatrendit 2023

Maailmanlaajuinen markkinatutkimusyritys Mintel on kerännyt yhteen vuonna 2023 vaikuttavia globaaleja ruoka- ja juomatrendejä. Näiden trendien huomiointi koskee erityisesti Ruokaprovinssissa toimivaa elintarviketeollisuutta.

1. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen (Weatherproofed provisions): Oikeanlaiset ruokatuotteet voivat auttaa kuluttajia, kun he sopeutuvat ilmastonmuutoksen keskellä elämiseen.
2. Vireyden tukeminen (Staying Sharp): Toiminnalliset ruokatuotteet, jotka auttavat kuluttajia parantamaan omaa vireystilaansa.
3. Avaruusteemat nousevat (Cosmic Comforts): Avaruus muuttuu markkinointiteemana pysyvämmäksi ja konkreettisemmaksi.
4. Minimalistinen viestintä: (Minimalist Messaging): Kuluttajaan saa paremmin yhteyden vähemmällä tietomäärällä.

Globaalit kuluttajatrendit 2023

Mintel on havainnut maailmanlaajuisesti olevan meneillään neljä pääkuluttajatrendiä. Niiden huomioiminen sekä tuotekehityksessä että ruokapalvelumuotoilussa on oleellista myös Ruokaprovinssin yrityksissä:

1. Minä-mentaliteetti (Me Mentality): Kuluttajat keskittyvät itseensä, missä brändit voivat auttaa.
2. Valta kuluttajille (Power to the People): Brändien on kuunneltava kuluttajia enemmän: heidän tulisi olla yritysten innovaatioiden lähde.
3. Hyperväsymys: (Hyper Fatigue): Kuluttajat pyrkivät vähentämään ulkomaailmasta (esim. some) tulevaa aistikuormitusta ja keskittymään vain siihen, mikä on heille i tselleen on tärkeää.
4. Kansainvälinen paikallisuus (International Localism): Lähiruoan ostaminen on keino, jolla kuluttajat kokevat voivansa vaikuttaa talouteen, ympäristöön ja antavansa jotain takaisin yhteiskunnalle.
5. Tarkoituksenmukainen rahankäyttö (Intentional Spending): Joustavuudella ja kestävillä valinnoilla on yhä tärkeämpi rooli kuluttajien arvoyhtälössä.

Ruokailmiöt Suomessa

Neljä vuoden 2023 kotimaista ruokailmiötä Keskon mukaan ovat:

1. Tiedostavat periaatteet – niksikkyys, harkittu kuluttaminen ja hyvän omantunnon valinnat
2. Hyvinvoinnin ainekset – kokonaisvaltainen hyvinvointi ja täsmähyvinvointi

3. Ruoka-arjen käytännöt - halu kehittyä ruoanlaittajana ja supervaivattomuus
4. Henkilökohtaiset merkitykset - elämyksiä ja estetiikkaa ja turvallisuuden kaipuu

Inflaation myötä kuluttajien ostovoima on vähentynyt ja siksi ruokaa halutaan tehdä oivaltavasti oman budjetin sisällä. Vähenevistä rahallisista resursseista huolimatta kuluttajille on tärkeää ruoan ympäristövaikutus sekä ruokaturvan luominen kotimaisen ruoan ostamisen kautta. Ruoka on kohtuuhintaista arjen luksusta sekä se tuottaa yhteisöllisyyttä. Monet myös haluavat kehittyä kotikokkeina paremmiksi. Hyvinvointiteemat nousivat ruokailmiöissä sekä halu syödä lisää kalaa ja kasviksia. (Ruokailmiöt 2023.)

2.2 Ruokaprovinssi ja strategia

Ruokaprovinssi 2030 – paras paikka ruokabisnekselle -strategia ohjaa Ruokaprovinssin kasvua ja kehittämistä sekä Ruokaprovinssiverkoston toimintaa tulevina vuosina. Ruokaprovinssilla tarkoitetaan Etelä-Pohjanmaalla toimivaa koko ruokaketjun pellolta pöytään käsittävää ekosysteemiä. Sen toimijoina ovat koko ruokaketjun yrittäjät, teemoja käsittelevät kehittäjä-, tutkija- ja viranomaistahot sekä ruokaa ostavat ja harrastavat kuluttajat.

Ruokaprovinssi-nimi on löydetty 2010-luvun alussa, kun Seinäjoen seudun elinkeinokeskus (SEEK, nykyinen Into Seinäjoki) teki Etelä-Pohjanmaan ruokamaakunnalle ensimmäisen Ruokaprovinssi-nimeä kantavan kehittämisstrategian. Kuka tahansa Etelä-Pohjanmaalla toimivassa ruoka-alan yrityksessä tai muussa organisaatiossa voi käyttää nimeä puhuessaan Etelä-Pohjanmaan ruokamaakunnasta. Ruokaprovinssilla on logo, joka on toistaiseksi valjastettu vain auditoitua Ruokaprovinssimerkkiä kantavien yritysten ja toimijoiden käyttöön.

Tässä kehittämisstrategiassa on käsitelty niitä ruokajärjestelmän kohtia, jossa toimijoiden tekeminen on suorassa kontaktissa ruokaan, rehuun tai ruoka-aiheeseen. Jotta strategian aihepiiri pysyy kohtuullisissa rajoissa, panosteollisuutta ei juuri käsitellä siitä huolimatta, että sen merkitys ruokajärjestelmän kehittymisessä on voimistunut vuodesta 2022 lähtien.

Strategian aikajänne vuoteen 2030 on määritelty työn alussa keskustelemalla strategiatyön taustalla olleen “Ruokaprovinssi 2030 – menestyksen avaimet pellolta pöytään” -hankkeen ohjausryhmän kanssa sekä tutkimalla muita Etelä-Pohjanmaan ruokaketjua koskevia kehittämisstrategioita. Aikajänne lukkiutui vuoteen 2030. Kauden aikana loppuviin muiden toimijoiden strategiakausiin (mm. ELY:n, Leader-ryhmien ja maakuntaliiton kehittämisohjelmat) kiinnitetään toteutuksen aikana huomiota ja tarvittaessa Ruokaprovinssistrategiaa voidaan päivittää ja synkronoida kesken kauden.

Strategia on syntynyt Ruokaprovinssin toimijoiden, ruokaprovinssilaisten, yhteisten unelmien, näkemysten, toiveiden ja tarpeiden pohjalta. Toiveet kiteytyvät visioon siitä, että Ruokaprovinssi olisi paras paikka ruokabisnekselle vuonna 2030. Ruokaprovinssi 2030-strategia on ruoka-alan kehittämistä ohjaava asiakirja kaikille maakunnan ruoka-alan toimijoille, kehittäjille ja ruoka-alan rahoitusta myöntäville tahoille.

Strategian sisältö on hyvin yrityskeskeinen: strategian osallistavassa aineistonkeruussa ruoka-alan yrittäjyys ja sen toimintaedellytykset nousivat selkeästi vahvimmaksi teemaksi. Strategian tavoitteen ytimessä on tehdä Etelä-Pohjanmaasta maakunta, joka on ruoka-alan yritysten mielestä paras paikka tehdä ruokabisnestä. Ruokaprovinssissa halutaan synnyttää ruoka-alan liiketoimintaa ja houkutella start-up yrityksiä maakuntaan. Ruokaprovinssissa halutaan, että jo olemassa olevat yritykset pysyvät tyytyväisinä maakunnassa ja innostuvat sieltä käsin edelleen kehittymään ja kasvamaan.

Strategiassa määritellään strategisen kehittämisen painopisteet, painopisteiden tavoitekokonaisuudet sekä niihin liittyvät varsinaiset toimenpiteet. Menestyksen ehtoina ovat vastuullisuus ja kansainvälisyys, joiden kriteerien täyttymistä on tarkasteltu jokaisen yksittäisen toimenpiteen kohdalla. Strategian toteutuksesta vastaaville on seuraamiseen määritetty myös toimenpiteiden päävastuutahot yhteistyötahoehdotuksineen, mittarit, aloitusvuosi sekä kohderyhmät, joita toimenpiteet koskettavat.

Ruokaprovinssi 2030-strategia on linjassa kansallisen lähiruokaohjelman, muiden ruoka-alaa

ohjaavien kansallisten sekä kansainvälisten kehittämisstrategioiden ja tuoreiden maakunnallisten ohjelmien kanssa. Strategian taustalla ovat lisäksi alueelliset tiekartat ja aikaisempi kehittäminen sekä ennen kaikkea strategiatyöpajojen vastaukset ja yksittäisten toimijoiden kanssa käydyt keskustelut.

Etelä-Pohjanmaalla asuu yritteliästä kansaa, jotka työllistävät itsensä ja lukuisia muita ruoka-alan yrityksiinsä ja uskovat tulevaan. Vaikeista ajoista huolimatta eteenpäin on mentävä. Niinpä Ruokaprovinssi 2030-strategian visiona ja tavoitteena, että Ruokaprovinssi on paras paikka ruokabisnekselle vuonna 2030. Kaikki strategian tavoitteet ja toimenpiteet on laadittu ruoka-alan yritysten menestymisen tukemiseksi.

Strategia on laadittu tiiviissä yhteistyössä ProAgria Etelä-Pohjanmaan/Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalveluiden sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa osana Ruokaprovinssi 2030 – menestyksen avaimet pellolta pöytään-hanketta. Hanketta on rahoittanut Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus Manner-Suomen maaseudun kehittämisen Maaseuturahastosta 1/2021–3/2023.

Ruokaprovinssi 2030-strategian laatimiseen osallistui suuri joukko maakunnan ruoka-alan toimijoita. Kiitämme lämpimästi kaikkia strategiaprosessiin osallistuneita henkilöitä, yrityksiä, organisaatioita ja työryhmiä. Olette avanneet silmämme näkemään millainen Ruokaprovinssi voi olla parhaimmillaan vuonna 2030.

Terhi Välisalo, ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaiset, Elina Huhta, Seinäjoen ammattikorkeakoulu sekä Juha-Matti Toppari, ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja Arja Talvilahti ProAgria Etelä-Pohjanmaa

3 STRATEGIAPROSESSI JA TIEDONKERUUMENETELMÄT

Strategian laadintaan haluttiin osallistaa ruoka-alan toimijoita, jotka edustavat ruokajärjestelmän eri osia ja jotka toimivat eri puolilla Etelä-Pohjanmaan maakuntaa. Syksyllä 2021 järjestettiin 17-osainen toimialoittainen työpajasarja. Työpajat suunniteltiin jo alun perin etätyöpajoiksi, mikä koronapandemian jatkuessa oli iso onni: muutoksia ei tarvinnut järjestää työn edetessä. Työpajoissa osallistujat saivat pienryhmissä ideoida omasta näkökulmastaan sitä, millainen olisi unelmien Ruokaprovinssi vuonna 2030, mitä nykyajan haasteita ja mahdollisuuksia osallistuja näki ja millainen kehittämisen polku pitäisi nyky- ja tavoiteajankohdan välillä käydä läpi, että tavoitteet saavutettaisiin. Työpajaosallistujat kutsuttiin mukaan henkilökohtaisesti. Haasteeksi osoittautui työpajan 2,5 tunnin pituus, joita monet pitivät etukäteen pitkänä aikainvestointina asialle. Kuitenkin työpajojen jälkeen annettu palaute oli hyvin myönteistä ja innostunutta: harmiteltiin jopa sitä, että pajat olivat niin lyhyitä!

Työpajatyöskentelyyn osallistui 137 henkilöä yli 90 eteläpohjalaisesta ruokaketjun yrityksestä ja organisaatiosta. Mukana oli alan yrittäjiä, kehittäjiä, tutkijoita ja ruokaharrastajia. Työpajojen tavoitteena oli kerätä strategian pääaineisto sekä sitouttaa toimijat osaksi Ruokaprovinssia ja strategiaprosessia. Samalla syntyi ydinvastaanottajajoukko Ruokaprovinssin uutiskirjeen ja some-kanavien kautta tapahtuvalle strategiaviestinnälle. Työpajojen tuloksena syntyi lähes 300 unelmaa tai toivetta kertomaan Unelmien Ruokaprovinssista vuonna 2030. Gioia-metodin avulla, ryhmittelemällä ja yhdistelemällä toimijoiden unelmia entistä rajatuimmiksi teemoiksi, esiin nousi lopulta viisi strategista pääteemaa. Ne on esitelty jäljempänä.

Strategiatyötä tukemaan kehitettiin Ruokaprovinssikahvit kohottamaan Ruokaprovinssin heimohenkeä ja yhteisöllisyyttä sekä keräämään strategisia näkemyksiä ja -materiaalia. Joka kuukauden ensimmäinen KEKSIviikko etätoteutuksena järjestetyillä Ruokaprovinssikahveilla, vuorollaan yksi tunnettu ruoka-alan avainpuhuja kertoi oman näkemyksensä Ruokaprovinssin menestyksen avaimesta vuoteen 2030 ja herätteli keskustelua aiheesta osallistujien kesken. Ruokaprovinssikahvit jatkuvat strategian ilmestymisen jälkeenkin, sillä ne ovat vakiinnuttaneet paikkansa maakunnan ruoka-alalla. Ruokaprovinssikahveilla esitellyt menestykset avaimet ovat: viestintä ja kohderyhmät, rohkeus uudistua, läpinäkyvyys, yhteistyö, tekijät, paikallisuus ja kestävä ruokaketju. Nämä menestyksen avaimet on huomioitu myös strategian toimenpiteiden ja kokonaisuuden suunnittelussa.

Myös Ruokaprovinssin kuluttajat on osallistettu strategian laadintaan, sillä Ruokaprovinssin

somessa ja avoimen verkkokyselyn kautta kaikki halukkaat ovat voineet haaveilla Ruokaprovinssi-unelmia. Lisäksi strategian kokoajat ovat konsultoineet “Ruokaprovinssi 2030 – menestyksen avaimet pellolta pöytään” -hankkeen ohjausryhmää “pähkinä purtavaksi” -etätehtävin että työpajoin, joilla on pyritty ratkaisemaan strategiaan oleellisesti liittyviä haastavia teemoja.

Ukrainan sodan käynnistyttyä ja muutettua rajusti globaalia maailmantilannetta, strategiaa täydennettiin strategiatyöpajoihin osallistuneille maaliskuussa 2022 lähetetyllä kriisikyselyllä, jolla pyrittiin löytämään etenkin maatalousyritysten huoltovarmuuteen ja siten koko maakunnan ruoka-alaan ja ruokaturvaan vaikuttavia kriittisiä kehittämisen kohteita. Toimijoiden esiin nostamia aiheita on strategiassa nostettu erityisesti maakunnan maatalousyrityksiä koskeviksi kehittämisteemoiksi- ja toimenpiteiksi.

4. RUOKAPROVINSSI LUKUINA

Ruokaprovinssin eli Etelä-Pohjanmaan ruoka-alan katsotaan tässä strategiassa koostuvan ruoan raaka-aineita tuottavasta maataloudesta (kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut), luonnontuotteiden keruusta (pl. polttopuut), kalastuksesta ja vesiviljelystä, elintarviketeollisuudesta (elintarvike- ja juomanvalmistus), elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskaupasta sekä ravitsemistoiminnasta. Nämä kaikki alat ovat oleellisia ruoantuotannossa ja ruoan kulutustilanteissa. Seuraavaksi on esitetty Ruokaprovinssi lukuina vuosilta 2020–2022.

4.1 Ruokaprovinssin suhteessa muihin toimialoihin ja maakuntiin

Ruokaprovinssissa kasvatetaan ja valmistetaan ruokaa koko Suomen tarpeisiin. Taulukko 1. osoittaa Ruokaprovinssin sijoittumisen suhteessa muihin maakuntiin ruokaketjun toimipaikkojen määrässä mitattuna. Etelä-Pohjanmaa on erittäin vahvaa maatalousaluetta, sillä 11 % maatalousyrityksistä on sijoittunut Ruokaprovinssiin.

Taulukoissa 2–3 on esitetty Ruokaprovinssin eli Etelä-Pohjanmaan ruoka-ala lukuina ja verrattu lukuja maakunnan kaikkiin aloihin. Tiedot sisältävät maakunnassa sijaitsevien Atrian ja Valion toimipaikkojen liikevaihtotiedot. Taulukosta 2. nähdään, että Ruokaprovinssin yritykset painottuvat maatalouteen.

Elintarviketeollisuuden toimipaikkoja on yhteensä vain 111 kappaletta, mutta henkilöstön määrässä ala työllistää lähes yhtä paljon kuin maatalous. Elintarviketeollisuus on siis Ruokaprovinssille merkittävä työllistäjä sekä tulon lähde. Taulukko 3. osoittaakin, että ruoka-ala muodostaa noin kolmanneksen maakunnan kaikkien alojen toimipaikoista, henkilöstöstä sekä liikevaihdosta.

4.2 Maatalous

Maataloudella on käynnissä iso rakennemuutos koko Suomessa, niin myös Etelä-Pohjanmaan Ruokaprovinssissakin. Tilojen määrä vähenee tilakoon kasvaessa ja viljelijäväestön ikääntyessä. Kuvio 1. osoittaa maatalous- ja puutarhayritysten määrän muutokset Etelä-Pohjamaalla vuodesta 2019 vuoden 2022 ennusteeseen. Maatilojen määrä maakunnassa vähenee pääsääntöisesti joka vuosi. Vuonna 2019 maakunnassa oli 5242 tilaa (muutos -1,6 %) ja vuonna 2020 5079 tilaa (muutos -3 %). Poikkeuksena oli vuosi 2021, jolloin Ruokaprovinssissa oli 5203 tilaa (muutos +2,5 %). Tämä johtuu Isonkyrön kunnan liittymisestä Etelä-Pohjanmaan maakuntaan. Vuoden 2022 ennakkotie osoittaa jälleen yritysten määrän laskusta (muutos -1,8 %). (SVT 4.5.2022.)

Merkittävin tekijä erityisesti maatalouden tukalaan tilanteeseen ja tilojen lopettamiseen vuonna 2022, on alkuvuodesta käynnistynyt Ukrainan sota. Sotatila on nostanut mm. tuotantopanosten hintaa, epävakauttanut energiaomavaraisuutta sekä kiihdyttänyt inflaatiota. (Latvala, Väre & Niemi 2022.)

Vuonna 2020 maatalouden tulot maakunnassa olivat yhteensä 828,99 miljoonaa euroa. Koko maan maataloustulot olivat yhteensä 6452 miljoonaa euroa eli Etelä-Pohjanmaalla tulot olivat 12,8 prosenttia koko maan maatalouden tulovirroista (Kuvio 2.). Maatalouden tuloista suurin osa tulee maidosta, 31 prosenttia. Toiseksi tärkein asema tulomuodostuksen kannalta oli

Ruokaketjun toimipaikat maakunnittain 2020												
	Kasvinviljely, kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut TOL 01	Osuus koko maasta	Luonnontuotteiden keruu TOL 02300	Osuus koko maasta	Kalastus ja vesiviljely TOL 03	Osuus koko maasta	Elintarvikkeiden valmistus TOL 10	Osuus koko maasta	Juomien valmistus TOL 11	Osuus koko maasta	Ravitsemistoiminta TOL 56	Osuus koko maasta
Koko maa	42445		225		850		1902		222		13941	
Uusimaa	3217	8 %	19	8 %	62	7 %	378	20 %	53	24 %	5148	37 %
Varsinais-Suomi	5121	12 %	8	4 %	116	14 %	237	12 %	26	12 %	1299	9 %
Satakunta	2601	6 %	9	4 %	60	7 %	106	6 %	9	4 %	474	3 %
Kanta-Häme	1715	4 %	3	1 %	5	1 %	67	4 %	3	1 %	400	3 %
Pirkanmaa	3011	7 %	3	1 %	17	2 %	138	7 %	16	7 %	1311	9 %
Päijät-Häme	1386	3 %	5	2 %	12	1 %	68	4 %	19	9 %	529	4 %
Kymenlaakso	1377	3 %	0	0 %	19	2 %	71	4 %	7	3 %	398	3 %
Etelä-Karjala	945	2 %	3	1 %	13	2 %	50	3 %	4	2 %	313	2 %
Etelä-Savo	1631	4 %	4	2 %	35	4 %	56	3 %	14	6 %	341	2 %
Pohjois-Savo	2786	7 %	29	13 %	44	5 %	92	5 %	7	3 %	468	3 %
Pohjois-Karjala	1555	4 %	0	0 %	36	4 %	80	4 %	9	4 %	325	2 %
Keski-Suomi	1894	4 %	7	3 %	46	5 %	69	4 %	5	2 %	588	4 %
Etelä-Pohjanmaa	**4679**	**11 %**	**3**	**1 %**	**12**	**1 %**	**99**	**5 %**	**12**	**5 %**	**355**	**3 %**
Pohjanmaa	3314	8 %	34	15 %	114	13 %	112	6 %	10	5 %	385	3 %
Keski-Pohjanmaa	1157	3 %	37	16 %	13	2 %	22	1 %	4	2 %	123	1 %
Pohjois-Pohjanmaa	3736	9 %	23	10 %	99	12 %	125	7 %	11	5 %	816	6 %
Kainuu	503	1 %	5	2 %	41	5 %	24	1 %	3	1 %	124	1 %
Lappi	905	2 %	2	1 %	67	8 %	74	4 %	6	3 %	436	3 %
Ahvenanmaa	388	1 %	4	2 %	35	4 %	31	2 %	4	2 %	96	1 %

Taulukko 1. Ruokaketjun yritysten toimipaikat toimialoittain ja maakunnittain 2020 (Statistics Finland 2022, [viitattu 5.8.2022])

Ruokaprovinssi lukuina 2020 (Etelä-Pohjanmaan ruoka-ala)						
	Toimipaikat kpl	%-osuus	Henkilöstön lukumäärä	%-osuus	Liikevaihto 1000 EUR	%-osuus
Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous	4679	87 %	4052	36,2 %	-	-
Luonnontuotteiden keruu (pl. polttopuu)	3	0,1 %	0	0,0 %	50	0 %
Kalastus ja vesiviljely	12	0,2 %	8	0,1 %	694	0 %
Elintarvikkeiden valmistus	99	2 %	3729	33,3 %	1 766 792	60 %
Juomien valmistus	12	0,2 %	70	0,6 %	47 794	2 %
Elintarvikkeiden ja juomien tukkukauppa	19	0,4 %	75	0,7 %	204 823	7 %
Elintarvikkeiden ja juomien vähittäiskauppa	198	4 %	2194	19,6 %	809 390	28 %
Ravitsemistoiminta	355	7 %	1076	9,6 %	108380	4 %
Etelä-Pohjanmaa yhteensä	**5377**	**100 %**	**11204**	**100 %**	**2937923**	

Taulukko 2. Ruokaprovinssi lukuina 2020 (Statistics Finland 2022, [viitattu 5.8.2022])

Ruokaprovinssin osuus kaikista toimipaikoista 2020			
	Toimipaikat kpl	Henkilöstö htv	Liikevaihto 1000 EUR
Etelä-Pohjanmaan kaikki toimialat	17743	47778	10 971 238 (poislukien Kasvinviljelyja kotieläintalous, riistatalous)
Ruoka-ala	5377	11204	2 937 923 (poislukien Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous
Ruoka-alan osuus kaikista aloista	**30 %**	**23 %**	**27 %**

Taulukko 3. Etelä-Pohjanmaan Ruokaprovinssin osuus kaikista toimipaikoista 2020 (Statistics Finland 2022, [viitattu 5.8.2022])

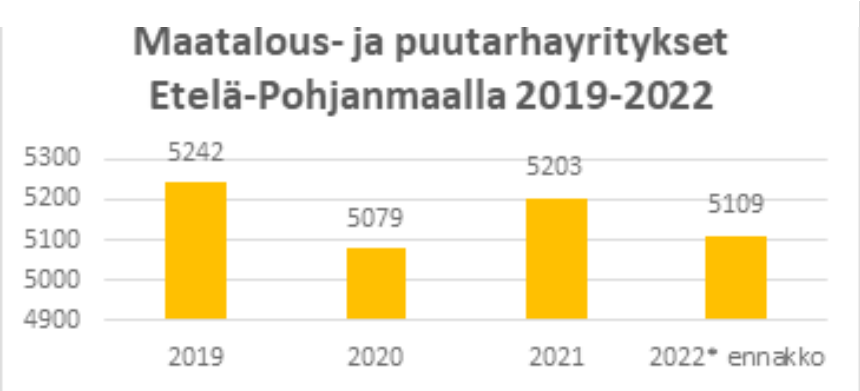

Kuvio 1. Maatalous- ja puutarhayritykset Etelä-Pohjanmaalla 2019–2022. (SVT 4.5.22022,

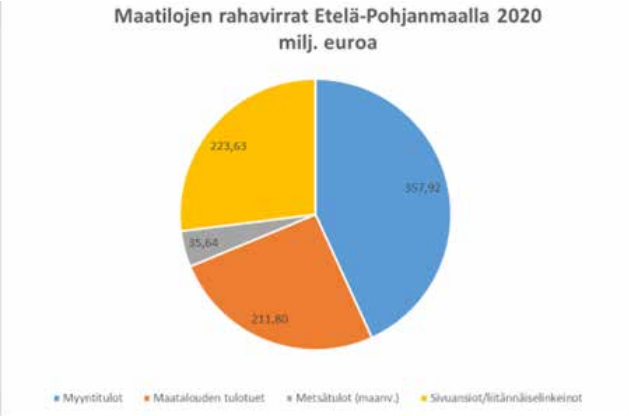

Kuvio 2. Maatilatalouden rahavirrat. (Kantar 2022, [Viitattu 20.11.2022]).

siipikarjan lihalla (19 %) sekä sianlihalla (17 %).

Taulukoissa 4–6 on esitetty Etelä-Pohjanmaan lihan- ja maidontuotannon sekä siipikarjan määriä vuosilta 2020–2021. Koko maan mittakaavassa sika-, ja siipikarjan osuus on Etelä-Pohjanmaan Ruokaprovinssissa suurempi kuin muualla maassa. Tämä selittyy sillä, mm. että Atrian siipikarjatilat ovat suurelta osin Etelä-Pohjanmaan maakunnassa.

Lihantuotanto Etelä-Pohjanmaalla (nauta, sika ja lammas) miljoonaa kg							
		Nauta	%-osuus koko maasta	Sika	%-osuus koko maasta	Lammas	%-osuus koko maasta
2020	Koko maa	86,53		175,75		1,35	
	Etelä-Pohjanmaa	13,12	15 %	38,14	22 %	0,08	6 %
2021	Koko maa	85,67		176,03		1,23	
	Etelä-Pohjanmaa	13,58	16 %	42,47	24 %	0,08	7 %

Taulukko 4. Lihantuotanto Etelä-Pohjanmaalla 2020 ja 2021 (SVT 19.3.2020, [viitattu 10.10.2022]).

Siipikarjan määrä (eläintä) Etelä-Pohjanmaalla 2020-2021					
		Broilerit	%-osuus koko maasta	Kalkkunat	%-osuus koko maasta
2020	Koko maa	11532783		..	
	Etelä-Pohjanmaa	4145657	36 %	..	
2021	Koko maa	12172328		357151	
	Etelä-Pohjanmaa	4403656	36 %	122262	34 %

Taulukko 5. Siipikarjan määrä Etelä-Pohjanmaalla 2020 ja 2021 (SVT 30.7.2021, [viitattu 10.10.2022]).

Maidontuotanto Etelä-Pohjanmaalla 1000 l 2020-2021			
			%-osuus koko maasta
2020	Koko maa	2293326	
	Etelä-Pohjanmaa	279033	12 %
2021	Koko maa	2205728	
	Etelä-Pohjanmaa	280522	13 %

Taulukko 6. Maidontuotannon määrä Etelä-Pohjanmaalla 2020 ja 2021 (SVT 30.3.2016, [viitattu 10.10.2022]).

Taulukossa 7. on esitetty tuoreimpien, vuoden 2020 ja 2021 tilastojen mukaisia määriä maatalous- ja puutarhayritysten tuotantosuunnista Etelä-Pohjanmaalla suhteessa koko Suomen tuotantoon. Vuoden 2021 tilastojen mukaan alueelle on keskittynyt merkittävä osuus Suomen siipikarjatiloista, jopa 25 %. Myös sikatalouden määrä alueella on merkittävä (21 %). Kaiken kaikkiaan 12 % koko Suomen maatalous- ja puutarhayrityksistä toimii Etelä-Pohjanmaalla. Maataloussektori on merkittävässä osassa maakunnan ruoka-alan yrityskenttää.

Perunan voidaan sanoa olevan yksi Etelä-Pohjanmaalla viljeltävistä erikoiskasveista. Koko Suomen perunan viljelyyn käytettävästä peruna-alasta Etelä-Pohjanmaalla siihen käytettiin 25,6 % vuonna 2020 ja vuonna 2021 25,5 %. Se on eniten koko Suomessa. Perunan viljely on keskittynyt maakunnassa erityisesti tärkkelysperunaan, jonka ala oli suurin (48%) suhteessa muun Suomen tärkkelysperuna-alaan vuonna 2020 ja 2021. (SVT 8.5.2018.)

Vuonna 2021 kauraa viljeltiin maakunnista eniten Varsinais-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla, molemmissa n. 14 % koko Suomen kauranviljelyyn käytettävästä kaura-alasta. Öljy- ja kuitupellavan (29 %) sekä rypsin (18 %) viljelyaloissa Etelä-Pohjanmaa piti kärkisijaa. Kumina-alassa maakunta on neljäntenä (12 %) sekä herne-alassa (17 %) toisena heti Varsinais-Suomen jälkeen.

Maatalousyritysten määrä tuotantosuunnittain Etelä-Pohjanmaalla 2020				Maatalousyritysten määrä tuotantosuunnittain Etelä-Pohjanmaalla 2021			
Tuotantosuunta	Yritysten määrä E-P	Koko maa	E-P osuus koko maasta	Tuotantosuunta	Yritysten määrä E-P	Koko maa	E-P osuus koko maasta
Maatalous- ja puutarhayritykset yhteensä	5 079	45 630	11 %	Maatalous- ja puutarhayritykset yhteensä	5 203	44 689	12 %
Maidontuotanto	576	5 361	11 %	Maidontuotanto	550	5 015	11 %
Naudanliha	267	2 725	10 %	Naudanliha	272	2 703	10 %
Sikatalous	97	504	19 %	Sikatalous	101	471	21 %
Muu nautakarjatalous (yhd. naudanlihan ja maidontuotanto)	52	382	14 %	Muu nautakarjatalous (yhd. naudanlihan ja maidontuotanto)	43	331	13 %
Muu laidunkarja (lammas-, vuohi- ja hevostalous)	130	2 005	6 %	Muu laidunkarja (lammas-, vuohi- ja hevostalous)	39	753	5 %
Siipikarjatalous	100	410	24 %	Siipikarjatalous	101	409	25 %
Viljanviljely	1 949	14 657	13 %	Viljanviljely	2 082	14 202	15 %
Muu kasvinviljely	1 612	15 564	10 %	Muu kasvinviljely	1 745	17 114	10 %
Kasvihuonetuotanto	18	701	3 %	Kasvihuonetuotanto	17	657	3 %
Avomaatuotanto kaikki	62	1 271	5 %	Avomaatuotanto kaikki	64	1 259	5 %
Sekamuotoinen tuotanto	216	2050	11 %	Sekamuotoinen tuotanto	178	1562	11 %

Taulukko 7. Maataloustyritysten määrä tuotantosuunnittain Etelä-Pohjanmaalla 2020 ja 2021 (SVT 4.5.2022, [viitattu 10.10.2022]).

(SVT 8.5.2018.)

Taulukossa 8. on esitetty maatalous- ja puutarhayritysten jakautuminen kunnittain Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 ja 2021. Enemmistö tiloista (15 %) sijoittuu Kauhavalle, Kurikkaan (13 %) sekä Seinäjoelle (11 %).

Taulukko 9. osoittaa maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärät tuotantosuunnittain maakunnittain vertailtuna vuodelta 2021. Etelä-Pohjanmaalla on eniten alan yrityksiä koko Suomen tasolla, lähes 12 %.

Vuonna 2020 Etelä-Pohjanmaan Ruokaprovinssissa oli 228 100 hehtaaria viljeltyä maatalousmaata, vuonna 2021 239 800 ha ja vuonna 2022 241 400 ha. Suhteessa muuhun maahan, Etelä-Pohjanmaan viljellyn maatalousmaan osuus on vuonna 2022 on 11,8 %. Määrä on toiseksi suurin heti Varsinais-Suomen jälkeen (12,7 %). (SVT 8.5.2018.)

Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä Etelä-Pohjanmaalla kunnittain 2020-2021

Kunta	Maatalous-ja puutarhayritykset 2021	Maatalous-ja puutarhayritykset 2021	Kunnittainen %-osuus vuoden 2021 tietoihin perustuen
Alajärvi	333	322	6 %
Alavus	419	419	8 %
Evijärvi	109	110	2 %
Ilmajoki	331	327	6 %
Isojoki	139	141	3 %
Isokyrö	246	238	5 %
Jalasjärvi	..	..	..
Karijoki	70	68	1 %
Kauhajoki	399	384	7 %
Kauhava	768	761	15 %
Kuortane	166	163	3 %
Kurikka	712	693	13 %
Lappajärvi	140	137	3 %
Lapua	431	423	8 %
Seinäjoki	617	592	11 %
Soini	97	90	2 %
Teuva	174	168	3 %
Töysä	..	..	..
Vimpeli	72	71	1 %
Ähtäri	102	96	2 %

Taulukko 8. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä Etelä-Pohjanmaalla kunnittain 2021 (SVT 4.5.2022, [viitattu 10.10.2022]).

Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain maakunnittain 2021

	YHTEENSÄ (tuotantosuunta)	Viljanviljely	Muu kasvinviljely	Kasvihuonetuotanto	Avomaantuotanto	Lypsykarjatalous	Naudanlihantuotanto	Muu nautakarjatalous (yhd. lypsykarja ja naudanlihan tuot.)	Sikatalous	Siipikarjatalous	Muu laidunkarja (lammas- ja vuohitalous)	Sekamuotoinen tuotanto
KOKO MAA	44689	14202	17114	657	1259	5015	2703	331	496	449	753	1710
Uusimaa	2952	1498	933	69	71	128	69	4	11	4	46	119
Varsinais-Suomi	4687	2589	866	150	155	127	101	8	112	156	57	366
Satakunta	2739	1272	768	33	68	150	105	11	45	84	22	181
Kanta-Häme	1747	837	518	19	44	127	53	8	16	11	18	96
Pirkanmaa	3625	1250	1496	36	52	275	234	31	34	26	79	112
Päijät-Häme	1654	763	520	11	34	151	59	8	9	..	20	79
Kymenlaakso	1349	551	567	16	26	84	32	13	2	2	21	35
Etelä-Karjala	1164	354	518	11	28	109	74	10	6	2	15	37
Etelä-Savo	1969	185	1079	23	120	272	166	14	7	7	38	58
Pohjois-Savo	3253	305	1490	29	185	714	343	38	15	8	53	73
Pohjois-Karjala	1896	113	1069	13	105	313	173	22	6	3	31	48
Keski-Suomi	2435	316	1370	22	67	273	236	27	9	4	53	58
Etelä-Pohjanmaa	**5203**	**2082**	**1745**	**17**	**64**	**550**	**272**	**43**	**106**	**110**	**39**	**175**
Pohjanmaa	2831	1163	839	138	51	205	161	20	73	26	48	107
Keski-Pohjanmaa	1093	132	445	8	17	327	97	15	11	..	16	25
Pohjois-Pohjanmaa	3893	732	1678	31	70	836	309	37	32	3	69	96
Kainuu	588	15	307	7	23	146	57	5	2	1	19	6
Lappi	1249	3	807	14	14	206	106	16	..	..	72	11
Ahvenanmaa	362	42	99	10	65	22	56	1	..	2	37	28

Taulukko 9. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain maakunnittain 2021 (SVT 4.5.2022, [viitattu 20.5.2022]).

TOL 10 toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto sekä niiden osuudet maakunnittain 2020						
	Yritysten toimipaikkoja (lkm)	Yritysten toimipaikkojen henkilöstö (htv)	Liikevaihto 1 000 €	Toimipaikat %	Henkilöstö %	Liikevaihto %
Koko maa	1902	31002	10179524			
Uusimaa	378	7388	2304119	20 %	24 %	23 %
Varsinais-Suomi	237	2623	991647	12 %	8 %	10 %
Satakunta	106	2416	728275	6 %	8 %	7 %
Kanta-Häme	67	1980	687585	4 %	6 %	7 %
Pirkanmaa	138	1932	484634	7 %	6 %	5 %
Päijät-Häme	68	960	178854	4 %	3 %	2 %
Kymenlaakso	71	852	258442	4 %	3 %	3 %
Etelä-Karjala	50	740	146161	3 %	2 %	1 %
Etelä-Savo	56	509	119214	3 %	2 %	1 %
Pohjois-Savo	92	1066	458732	5 %	3 %	5 %
Pohjois-Karjala	80	921	306003	4 %	3 %	3 %
Keski-Suomi	69	954	254279	4 %	3 %	2 %
Etelä-Pohjanmaa	**99**	**3729**	**1766792**	**5 %**	**12 %**	**17 %**
Pohjanmaa	112	1937	533342	6 %	6 %	5 %
Keski-Pohjanmaa	22	392	105128	1 %	1 %	1 %
Pohjois-Pohjanmaa	125	1881	633143	7 %	6 %	6 %
Kainuu	24	143	36010	1 %	0 %	0 %
Lappi	74	300	63807	4 %	1 %	1 %
Ahvenanmaa	31	280	114422	2 %	1 %	1 %
Tuntematon	3	0	8935	0 %	0 %	0 %
Maakunta: Käytetty alueluokitus perustuu julkaisuun Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot v. 2017.						

Taulukko 10. Elintarvikkeiden valmistuksen (TOL 10) toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto sekä osuudet koko maasta vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

4.3 Elintarvikeala

Kuten on jo todettu, ruoka-alalla ja erityisesti elintarviketeollisuudella on Ruokaprovinssissa hyvin merkittävä työllistävä vaikutus ja se tuo tuloja maakunnan yrityksille ja asukkaille.

Taulukossa 10. on tarkasteltu elintarviketeollisuuden (TOL 10) toimipaikkojen, henkilöstön ja liikevaihdon jakautumista maakunnittain vuonna 2020. Vaikka elintarvikkeiden valmistuksen toimipaikoissa mitattuna Etelä-Pohjanmaa ei ole maakuntien kärjessä, alalla työskentelevän henkilöstön määrässä mitattuna Ruokaprovinssi on toisena (12 %) heti Uudenmaan (24 %) jälkeen.

Taulukon 10. tiedot sisältävät maakunnassa toimivat, TOL 10-luokitellut Atrian ja Valion toimipaikat. Taulukossa ei ole mukana Isonkyrön yrityksiä, sillä kunta liittyi Etelä-Pohjanmaahan vasta vuonna 2021.

Taulukossa 11. on eritelty elintarvikkeiden valmistuksen (TOL 10) alatoimialojen yritysten toimipaikkoja Ruokaprovinssissa vuonna 2020. Lähes joka kolmas Ruokaprovinssissa toimiva elintarvikeyritys toimii leipomoalalla. Liha- ja siipikarjatuotteiden valmistus sekä maitotalous-tuotteiden ja juuston valmistus työllistävät aloista eniten henkilöstömäärissä mitattuna. Työllistävyyteen vaikuttavat maakunnassa sijaitsevat Atrian, Valion ja Juustoportin tehtaat.

Taulukko 12. osoittaa elintarvikeyritysten kunnittaisen jakautumisen Ruokaprovinssissa vuoden 2020 osalta. Yrityskeskittymät löytyvät erityisesti Seinäjoelta, Kurikasta ja Kauhajoelta. Seinäjoella yksi alan merkittävä työllistäjä on Atria Suomi Oy:n tehdas. Teuvalla ja Soinissa ei ole yhtäkään varsinaiseksi elintarvikeyritykseksi rekisteröityä yritystä. Johonkin muuhun toimiala-luokkaan kuuluva yritys saattaa kuitenkin valmistaa elintarvikkeita.

Elintarvikkeita valmistavien yritysten toimipaikkoja Etelä-Pohjanmaalla 2020				
Elintarvikkeiden valmistus TOL 10	Toimipaikat kpl	Henkilöstö htv	Liikevaihto 1000 EUR	Toimipaikkojen %-osuus koko maasta
Teurastus ja lihan säilyvyyskäsittely (pl. siipikarja)	7	...	...	14
Siipikarjan teurastus ja lihan säilyvyyskäsittely	1	...	...	33
Liha- ja siipikarjatuotteiden valmistus	11	1453	911337	7
Kalan, äyriäisten ja niviäisten jalostus ja säilöntä	2	...	...	2
Perunoiden jalostus ja säilöntä	7	24	5759	17
Hedelmä-, marja- ja kasvismehujen valmistus	0	0	0	0
Muu hedelmien, marjojen ja kasvisten jalostus ja säilöntä	6	9	1574	7
Kasvi- ja eläinperäisten öljyjen ja -rasvojen valmistus (pl. ravintorasvat)	1	...	...	7
Margariinin ja sen kaltaisten ravintorasvojen valmistus	0	0	0	0
Maitotaloustuotteiden ja juuston valmistus	7	606	516856	10
Jäätelön valmistus	0	0	0	0
Myllytuotteiden valmistus	4	14	2234	7
Tärkkelyksen ja tärkkelystuotteiden valmistus	3	51	42302	38
Leivän valmistus; tuoreiden leivonnaisten ja kakkujen valmistus	26	125	15448	3
Näkkileivän ja keksien valmistus; säilyvien leivonnaisten ja kakkujen valmistus	4	50	10184	14
Makaronin, nuudelien, kuskusin ja vastaavien jauhotuotteiden valmistus	0	0	0	0
Sokerin valmistus	0	0	0	0
Kaakaon, suklaan ja makeisten valmistus	2	...	...	4
Teen ja kahvin valmistus	0	0	0	0
Maustelden ja maustekastikkeiden valmistus	0	0	0	0
Einesten ja valmisruokien valmistus	2	...	...	2
Homogenoitujen ravintovalmisteiden ja dieettiruokien valmistus	0	0	0	0
Muualla luokittelematon elintarvikkeiden valmistus	7	98	15587	5
Kotieläinten rehujen valmistus	9	104	143947	13
Lemmikkieläinten ruokien valmistus	0	0	0	0
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	**99**	**3729**	**1 766 792**	**5**
...toimipaikkojen vähyys estää tietojen julkistamisen				

Taulukko 11. Elintarvikkeita valmistavien yritysten toimipaikkoja Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

TOL 10 yritysten toimipaikat kunnittain Etelä-Pohjanmaalla 2020		
	Toimipaikkoja	Henkilöstön lkm
Alajärvi	1	.
Alavus	4	45
Evijärvi	4	17
Ilmajoki	6	45
Isojoki	4	14
Karijoki	2	.
Kauhajoki	9	42
Kauhava	11	80
Kuortane	1	.
Kurikka	13	194
Lappajärvi	2	.
Lapua	9	106
Seinäjoki	30	3165
Soini	0	0
Teuva	0	0
Vimpeli	1	.
Ähtäri	2	.
Yhteensä	99	3708
. Tarkoittaa, että tieto on salattu toimipaikkojen vähyyden ja luottamuksellisuuden takia		

Taulukko 12. Elintarvikkeita valmistavien yritysten toimipaikat kunnittain Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

Taulukossa 13. on esitetty Ruokaprovinssin elintarvikealan yritysten toimipaikkojen määrät toimialan ja yrityskoon mukaisesti vuodelta 2022. Vuonna 2021 maakuntaan liittyneen Isonkyrön tiedot ovat mukana tiedoissa. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen Toimipaikkalaskurin tietoihin sisältäen 18 kunnan yritysten toimipaikkojen ja aputoimipaikkojen tiedot.

Yritysten luokitteluun on käytetty Tilastokeskuksen yritysten kokoluokitusta, jossa mikroyrityksessä työntekijöitä on alle 10, pienessä yrityksessä alle 50, keskisuuressa alle 250 ja suuressa yli 250 työntekijää. Taulukkoon ei ole huomioitu aloja, joilla on ainoastaan yksittäisiä yrityksiä alueella, eikä kyseisten toimialojen merkitys siksi ole tässä huomattava.

Taulukko 13. Elintarvikkeita valmistavien yritysten toimipaikat yrityskoon mukaan Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2022 (SVT 29.9.2022, [viitattu 24.10.2022]).

Maakunnassa on vuonna 2022 lukumääräisesti eniten leipomotuotteita, lihatuotteita sekä juomia ja hedelmä- ja kasvissäilykkeitä valmistavien yritysten toimipaikkoja (Taulukko 13). Elintarvikejalostus on maakunnassa hyvin mikroyritysvaltaista, sillä enemmistö yrityksistä työllistää 0–4 henkeä. Keskisuuret yritykset puuttuvat lähes kaikilta toimialoilta.

Elintarvikkeita valmistavien yritysten toimipaikat yrityskoon mukaan Etelä-Pohjanmaalla 2022

Elintarvikkeiden valmistus TOL 10	Toimipaikkojen määrä yhteensä	Henkilöstön määrä ei vielä tiedossa	Mikroyrityksiä	Pieniä yrityksiä	Keskisuuria yrityksiä	Suuryrityksiä
101 Teurastus, lihan säilyvyyskäsittely, lihatuott. valmistus	20		8	2	6	4
102 Kalan, äyriäisten ja nilviäisten jalostus ja säilöntä	2		2			
103 Hedelmien ja kasvisten jalostus ja säilöntä	17		17			
104 Kasvi- ja eläinöljyjen ja -rasvojen valmistus	1		1			
105 Maitotaloustuotteiden valmistus	9		5	1	2	1
106 Mylly- ja tärkkelystuotteiden valmistus	8		4	4		
107 Leipomotuotteiden, makaronien yms. valmistus	41	1	34	6		
108 Muiden elintarvikkeiden valmistus (makeiset, kahvi, tee, mausteet, einekset, valmisruoka jne)	12		7	4	1	
109 Eläinten ruokien valmistus	10		7	3		
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	**120**	**1**	**85**	**20**	**9**	**5**

Taulukko 13. Elintarvikkeita valmistavien yritysten toimipaikat yrityskoon mukaan Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2022 (SVT 29.9.2022, [viitattu 24.10.2022]).

4.4 Juoma-ala eli Juomaprovinssi

Juomaprovinssilla tarkoitetaan Etelä-Pohjanmaan juoma-alaa (TOL 11). Taulukko 14. osoittaa juomia valmistavien yritysten toimipaikkojen, henkilöstön ja liikevaihdon jakautumisen maakunnittain vuonna 2020. Taulukossa 13. ei ole mukana Isonkyrön yrityksiä, sillä kunta liittyi Etelä-Pohjanmaahan vasta vuonna 2021.

Taulukossa 15. on eroteltu juoma-alan yritysten toimipaikkojen, henkilöstön ja liikevaihdon määrä Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020. Oluen valmistaja on Ruokaprovinssissa eniten, 5 toimijaa. Taulukossa ei ole mukana Isonkyrön yrityksiä, sillä kunta liittyi Etelä-Pohjanmaahan vasta vuonna 2021.

Taulukossa 16. on eritelty juomia valmistavien yritysten kunnittainen sijoittuminen vuoden 2020 osalta. Seinäjoki pitää kärkisijaa, sillä sinne on sijoittunut viisi alan yrityksen toimipaikkaa. Yksittäisiä yrityksiä toimii ympäri maakuntaa.

TOL 11 toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto sekä niiden osuudet maakunnittain 2020						
	Yritysten toimipaikkoja (lkm)	Yritysten toimipaikkojen henkilöstö (htv)	Liikevaihto 1000€	Toimipaikat %	Henkilöstö %	Liikevaihto %
Koko maa	222	2882	1292446			
Uusimaa	53	1321	501223	24 %	46 %	39 %
Varsinais-Suomi	26	173	81903	12 %	6 %	6%
Satakunta	9	16	5769	4%	1 %	0%
Kanta-Häme	3	3	759	1%	0 %	0%
Pirkanmaa	16	121	27832	7%	4 %	2%
Päijät-Häme	19	488	386672	9%	17 %	30 %
Kymenlaakso	7	14	1931	3%	0 %	0%
Etelä-Karjala	4	21	3594	2%	1 %	0%
Etelä-Savo	14	43	6406	6%	1 %	0%
Pohjois-Savo	7	297	163511	3%	10 %	13 %
Pohjois-Karjala	9	44	4463	4%	2 %	0%
Keski-Suomi	5	15	182	2%	1 %	0%
Etelä-Pohjanmaa	12	70	47794	5%	2 %	4%
Pohjanmaa	10	99	20585	5%	3 %	2%
Keski-Pohjanmaa	4	74	24981	2%	3 %	2%
Pohjois-Pohjanmaa	11	58	10748	5%	2 %	1%
Kainuu	3	4	115	1%	0 %	0%
Lappi	6	9	1781	3%	0 %	0%
Ahvenanmaa	4	13	2196	2%	0 %	0%
Tuntematon	.	.	.	.	0 %	0%
. = salattua tieto.						

Taulukko 14. Juomien valmistuksen (TOL 11) toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto sekä osuudet koko maasta vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

Juomia valmistavien yritysten toimipaikkoja Etelä-Pohjanmaalla 2020				
Juomien valmistus TOL 11	Toimipaikat kpl	Henkilöstö htv	Liikevaihto 1000 EUR	Toimipaikkojen %-osuus koko maasta
Alkoholijuomien tislaus ja sekoittaminen; etyylialkoholin valmistus käymisteitse	3	48	43137	9
Viinin valmistus rypäleistä	0	0	0	0
Siideriin, hedelmä- ja marjaviinien valmistus	2	...	...	7
Muiden tislaamattomien juomien valmistus käymisteitse	1	...	...	50
Oluen valmistus	5	19	4243	4
Maltaiden valmistus	0	0	0	0
Virvoitusjuomien valmistus; kivennäisveden ja muiden pullotettujen veden tuotanto	1	...	...	3
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	12	70	47794	5
...toimipaikkojen vähyys estää tietojen julkistamisen				

Taulukko 15. Juomia valmistavien yritysten toimipaikkoja Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

Taulukossa 17. on esitetty Juomaprovinssin toimipaikkojen määrät toimialan ja yrityskoon mukaisesti vuodelta 2022. Vuonna 2021 maakuntaan liittyneen Isonkyrön tiedot ovat mukana tiedoissa. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen Toimipaikkalaskurin tietoihin sisältäen 18 kunnan yritysten toimipaikkojen ja aputoimipaikkojen tiedot.

Yritysten luokitteluun on käytetty Tilastokeskuksen yritysten kokoluokitusta, jossa mikroyrityksessä työntekijöitä on alle 10, pienessä yrityksessä alle 50, keskisuuressa alle 250 ja suuressa yli 250 työntekijää.

Taulukko 17. osoittaa juomia valmistavien yritysten toimipaikat Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2022 yrityskoon mukaisesti luokiteltuina. Isokyrö on mukana taulukon tiedoissa. Juoma-ala on elintarvikealan tapaan hyvin mikroryitysvaltainen, sillä Juomaprovinssin toimijoista 12 on mikroyritystä ja kaksi pieneksi yritykseksi laskettavaa toimijaa.

TOL 11 yritysten toimipaikat kunnittain Etelä-Pohjanmaalla 2020

	Toimipaikkoja	Henkilöstön lkm
Alajärvi	2	.
Alavus	0	0
Evijärvi	0	0
Ilmajoki	1	.
Isojoki	1	.
Karijoki	1	.
Kauhajoki	0	0
Kauhava	0	0
Kuortane	0	0
Kurikka	1	.
Lappajärvi	0	0
Lapua	1	.
Seinäjoki	5	14
Soini	0	0
Teuva	0	0
Vimpeli	0	0
Ähtäri	0	0
. Tarkoittaa, että tieto on salattu		
toimipaikkojen vähyyden ja luottamuksellisuuden takia		

Taulukko 16. Juomia valmistavien yritysten toimipaikat kunnittain Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

Juomia valmistavien yritysten toimipaikat yrityskoon mukaan Etelä-Pohjanmaalla 2022

Juomien valmistus TOL 11	Toimipaikkojen määrä yhteensä	Henkilöstön määrä ei vielä tiedossa	Mikroyrityksiä	Pieniä yrityksiä	Keskisuuria yrityksiä	Suuryrityksiä
Alkoholijuomien tislaus ja sekoittaminen	5		3	2		
Maltaiden valmistus						
Muiden tislaamattomien juomien valmistus käymisteitse	1		1			
Siideriin, hedelmä-ja marjaviinien valmistus	2		2			
Oluen valmistus	5	1	4			
Virvoitusjuomien valmistus; kivennäisveden ja muiden pullotettujen veden tuotanto	3	1	2			
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	16	2	12	2		

Taulukko 17. Juomia valmistavien yritysten toimipaikat yrityskoon mukaan Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2022 (SVT 29.9.2022, [viitattu 24.10.2022]).

4.5 Ravitsemisala

Ravisemisala on kiinteä osa ruokaketjua ja siksi tärkeä myös Etelä-Pohjanmaan Ruokaprovinssille. Maakunnallisesti tarkasteltuna Etelä-Pohjanmaalle on sijoittunut 3 % maan kaikista ravitsemisalan (TOL 56) yrityksistä (Taulukko 18.).

Taulukossa 19. on avattu ravitsemisalan yritysten toimipaikkoja yrityskoon mukaan Ruokaprovinssissa vuonna 2022. Tiedot sisältävät Isonkyrön kunnan tiedot. Myös ravitsemisala on mikroyritysvaltainen, sillä 90 % alan yrityksistä työllistää alle 10 henkilöä.

Ravitsemisalan yritysten toimipaikkoja Etelä-Pohjanmaalla 2020				
	Toimipalkat kpl	Henkilöstön lukumäärä yht.	Liikevaihto 1 000 €	Toimipalkkojen %-osuus koko maasta
Ravintolat	107	309	32346	2%
Kahvila-ravintolat	136	526	54312	3%
Ruokakioskit	37	128	10545	7%
Pitopalvelu	17	13	1343	2%
Henkilöstö- ja laitosruokalat	26	44	3692	1%
Olut- ja drinkkibaarit	10	12	1827	2%
Kahvilat ja kahvibaarit	22	44	4315	2%
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	355	1076	108380	3%

Taulukko 18. Ravitsemisalan yritysten toimipaikat Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

Ravitsemisalan yritysten toimipaikat yrityskoon mukaan Etelä-Pohjanmaalla 2022						
	Toimipaikkojen määrä yht.	Henkilöstön määrä ei vielä tiedossa	Mikroyrityksiä	Pieniä yrityksiä	Keskisuuria yrityksiä	Suuryrityksiä
Ravintolat	115	7	102	6		
Kahvila-ravintolat	144	7	123	14		
Ruokakioskit	41	1	38	2		
Pitopalvelu	31	1	30			
Henkilöstö- ja laitosruokalat	25		25			
Olut- ja drinkkibaarit	13		13			
Kahvilat ja kahvibaarit	28		28			
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	397	16	359	22		

Taulukko 19. Ravitsemisalan yritysten toimipaikat yrityskoon mukaan Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2022 (SVT 29.9.2022, [viitattu 24.10.2022]).

4.6 Elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskauppa

Elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskaupan yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2020 oli 0,78 miljardia euroa eli 7,1 % koko maakunnan kaikkien alojen liikevaihdosta. Maakunnassa kaupan alalla isojen ketjujen merkitys korostuu ja itsenäisiä toimijoita on vähemmän. Erikoistumaton vähittäiskauppa ja leipomotuotteiden kauppa nousee esiin jonkin verran. Torikulttuuri alueella ei ole kovin vahvaa ja siksi alalle rekisteröityjen yritysten toimipaikkoja ei juurikaan ole (Taulukko 20.).

Taulukossa 21. on avattu elintarvikkeiden tukkukaupan toimipaikkoja maakunnassa vuonna 2020. Maitotaloustuotteiden, ravintoöljyjen ja -rasvojen tukkukauppa on henkilöstömääriltä ja liikevaihdoltaan suurinta Ruokaprovinssissa.

Elintarvikkeiden vähittäiskaupan toimipaikkatietoja Etelä-Pohjanmaalla 2020				
Elintarvikkeiden vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä	**Toimipaikat kpl**	**Henkilöstön lukumäärä yht**	**Liikevaihto 1000 EUR**	**Toimipaikkojen %-osuus koko maasta**
Isot supermarketit (yli 1000 m²)	21	607	234890	3 %
Pienet supermarketit (yli 400 m², enintään 1000 m²)	31	401	175501	5 %
Valintamyymälät (yli 100 m², enintään 400 m²)	57	278	102455	3 %
Elintarvike-, makeis- ym. kioskit (enintään 100 m²)	29	89	21075	4 %
Elintarvikkeiden vähittäiskauppa erikoistuneissa myymälöissä	**Toimipaikat kpl**	**Henkilöstön lukumäärä**	**Liikevaihto 1000 EUR**	**Toimipaikkojen %-osuus koko maasta**
Hedelmien, marjojen ja vihannesten vähittäiskauppa	2	...	...	2 %
Lihan ja lihatuotteiden vähittäiskauppa	1	...	...	1 %
Kalan, äyriäisten ja nilviäisten vähittäiskauppa	0	0	0	0 %
Leipomotuotteiden vähittäiskauppa	4	...	...	2 %
Makeisten vähittäiskauppa	1	...	...	2 %
Alkoholi- ja muiden juomien vähittäiskauppa	16	46	39319	4 %
Tupakkatuotteiden vähittäiskauppa	0	0	0	0 %
Jäätelökioskit	2	...	...	3 %
Luontaistuotteiden vähittäiskauppa	7	5	2015	3 %
Muu päivittäistavaroiden erikoisvähittäiskauppa	5	...	...	2 %
Elintarvikkeiden vähittäiskauppa kojuista ja toreilla	**Toimipaikat kpl**	**Henkilöstön lukumäärä**	**Liikevaihto 1000 EUR**	**Toimipaikkojen %-osuus koko maasta**
Elintarvikkeiden, juomien ja tupakkatuotteiden vähittäiskauppa kojuista ja toreilla	3	...	...	2 %
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	**179**	**1426**	**575255**	**3 %**
...toimipaikkojen vähyys estää tietojen julkistamisen				

Taulukko 20. Elintarvikkeiden vähittäiskaupan toimipaikkatietoja Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

Elintarvikkeiden tukkukaupan toimipaikkatietoja Etelä-Pohjanmaalla 2020				
	Toimipaikat kpl	**Henkilöstö lukumäärä yht.**	**Liikevaihto 1000 EUR**	**Toimipaikkojen %-osuus koko maasta**
Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan agentuuritoiminta	3	1	169	1 %
Juures-, vihannes- marja- ja hedelmätukkukauppa	4	7	2361	2 %
Lihan ja lihatuotteiden tukkukauppa	0	0	0	0 %
Maitotaloustuotteiden, ravintoöljyjen ja -rasvojen tukkukauppa	3	23	156100	10 %
Munatukkukauppa	0	0	0	**0 %**
Alkoholi- ja muiden juomien tukkukauppa	0	0	0	0 %
Sokerin, suklaan, makeisten ja leipomotuotteiden tukkukauppa	3	4	1378	6 %
Kahvin, teen, kaakaon ja mausteiden tukkukauppa	0	0	0	0 %
Kalatukkukauppa	0	0	0	0 %
Luontaistuotteiden tukkukauppa	4	15	3222	4 %
Lemmikkieläinten ruokien tukkukauppa	0	0	0	0 %
Muualla luokittelematon elintarvikkeiden tukkukauppa	3	2	361	3 %
Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan yleistukkukauppa	6	39	44623	2 %
Yhteensä Etelä-Pohjanmaa	**26**	**91**	**208214**	**28 %**

Taulukko 21. Elintarvikkeiden tukkukaupan toimipaikkatietoja Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2020 (Statistics Finland, [viitattu 4.5.2022]).

5. RUOKAPROVINSSI 2030 – TAVOITTEET VUOSILLE 2023–2030

5.1 Visio, missio ja arvot

Visio 2030
”Ruokaprovinssi 2030 – paras paikka ruokabisnekselle.”

Strategian tavoitetilan sydämessä on ruoka-alan yritysten menestys, jonka mahdollistaa huippuunsa hiottu ruoka-alan toimintaympäristö. Aikajänne on samalla riittävän pitkä ja lyhyt, jotta toimenpiteiden tavoittelu on mielekästä.

Tavoitetilana on, että jo Etelä-Pohjanmaalla toimivat yritykset pitävät Ruokaprovinssia parhaana paikkana ruokabisnekselle. Lisäksi Ruokaprovinssin ruoka-alan yrittäjyyden toimintaympäristö on vuonna 2030 niin houkutteleva, että muualla aloittavat tai jo toimivat yritykset haluavat sijoittua Ruokaprovinssiin.

Ruokaprovinssi-strategian avulla eteläpohjalainen ruokabisnes eli ruoka-alan yritystoiminta on noussut uudelle tasolle vuonna 2030.

Missio
”Ruokaprovinssiverkosto luo yhdessä kestävää menestystä sen kaikille toimijoille.

Ruokaprovinssi on innovaatioekosysteemi, jossa kumppaniverkoston muodostaa laaja toimijajoukko koko ruokaketjusta pellolta pöytään: maataloustuotanto, elintarviketeollisuus, kauppa ja jakelu sekä hotelli- ravintola- ja catering-toiminta. Innovaatioekosysteemiin kuuluu myös kaikki muut ruoan kanssa toimivat tekijät, kuten kehittäjät, tutkijat ja viranomaiset sekä laajasti katsoen myös kuluttajat.

Yritystoiminta voi menestyä vain, jos se täyttää vastuullisuusvaatimukset: maailman kantokyky ja markkinat vaativat läpinäkyvästi ja vastuullisesti tuotettuja ruokatuotteita. Taloudellisen mittaamisen rinnalle nousee kestävyysmittarointi.

Ruokaprovinssissa luodaan menestystä innovaatioekosysteemin kumppaneille erityisen tiiviillä yhteistyöllä. Ruoka-alan yritystoiminta luo maakuntaan elinvoimaa ja se on koko maakunnalle kriittinen menestyksen ala.

Ruokaprovinssin arvot

- Innostuminen ja yrittäminen sallittu
- Jalat maassa - pää pilvissä
- Ruokaprovinssi-heimo käytettävissä
- Tekeminen kestää tarkastelun
- Iloitaan kaikkien menestyksestä

Arvot on kirjoitettu huoneentauluksi kaikille Ruokaprovinssin toimijoille: Jos jokin idea syttyy, sille on tilaa Ruokaprovinssissa. Tohdimme ottaa kiinni uusiin asioihin ja mennä joskus myös kohti tuntematonta. Tukena ympärillä ovat muut ruoka-alan yrittäjät sekä TKI-toimijat. Tekemisemme on läpinäkyvää, vastuullista ja todennettua. Ollaan yhdessä iloisia ja ylpeitä ruokaprovinssilaisten menestyksestä!

5.2 Strategiset tavoitteet 2023–2030

Kehittämisstrategia on laadittu ensisijaisesti ruoka-alan yritysten menestystä silmällä pitäen. Yritysten menestymisen tukeminen nousi esiin selkeästi voimakkaimmin strategiaa varten kerätystä aineistosta.

Strategian viisi painopistettä ovat:

I. Ruokabisnes
II. RuokaPROvinssi
III. Ruokaprovinssibrändi
IV. Ruokaprovinssiheimo
V. Vastuullinen Ruokaprovinssi

I Ruokabisnes

Ruokayrittäjyyden teema ja sen kehittäminen saivat eniten mainintoja alueen toimijoiden strategiatyöpajojen unelmissa ja toimenpide-ehdotuksissa. Tästä syystä Ruokabisnes eli ruokayrittäjyys on koko Ruokaprovinssistrategian ydinteema. Ruokabisnestä kehitetään neljäntoista tavoitteen avulla. Tavoitteiden alla yhteensä 86 toimenpidettä, joiden avulla nostetaan etelä-pohjalainen ruokabisnes uudelle tasolle.

Ruokabisneksen kehittämisen tavoitteet:

1. tavoite: Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen
2. tavoite: Lähiruoan kauppa käy
3. tavoite: Ruokaprovinssi kansainvälistyy
4. tavoite: Ruoka-alan työnantajilla on työvoimaa
5.tavoite: Etelä-Pohjanmaa on ruokatapahtumien paikka
6. tavoite: Ruoantuotanto on kannattavaa
7. tavoite: Kasvuyrittäjyys on haluttua
8. tavoite: Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde
9. tavoite: Ruokaprovinssissa kehitetään uusia ruoka- ja ruokaan liittyviä tuotteita
10. tavoite: Lähirehun käyttö on yleistä
11. tavoite: Ruoantuotantoa arvostetaan
12. tavoite: Ruokaprovinssin tuotteet ovat tunnettuja laadustaan
13. tavoite: Ruokaprovinssin yrityksillä on uusia markkinoita
14. tavoite: Pienet ruoka-alan toimijat näkyvät

II RuokaPROvinssi

RuokaPROvinssii-painopisteen toimenpiteet keskittyvät ruoka-alan yritysten osaamisen lisäämiseen, ruoka-alan koulutuksen jatkuvuuden ja tavoittavuuden varmistamiseen sekä alan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Painopistettä kehitetään neljän tavoitteen ja 24 toimenpiteen avulla.

RuokaPROvinssin kehittämisen tavoitteet:

1. tavoite: Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin
2. tavoite: Ruokaprovinssissa tehdään merkittävää ruoka-alaan liittyvää tutkimusta
3. tavoite: Ruokaprovinssissa tehdään aktiivista innovaatiotoimintaa
4. tavoite: Ruokaprovinssista käsin johdetaan Suomen ruoka-alan kehittämistä valituilla osa-alueilla

III Ruokaprovinssibrändi

Ruokaprovinssibrändi-painopisteen toimenpiteet ovat vahvoja, Ruokaprovinssi-ilmiötä tukevia viestinnällisiä toimenpidekokonaisuuksia. Seitsemän toimenpiteen yhteisenä tavoitteena on vahvistaa mm. ruokaprovinssilaisten kokemaa ylpeyttä omasta ruokamaakunnastaan.

Ruokaprovinssi 2030

ETELÄ-POHJANMAAN RUOKA-ALAN STRATEGIA

Ruokaprovinssistrategian kaikki 184 toimenpidettä on esitelty myöhempänä sekä kokonaisuudessaan ruokaprovinssi.fi/strategia/

Ruokaprovinssibrändin kehittämisen tavoite on:

1. tavoite: Ruokaprovinssi on ilmiö

IV Ruokaprovinssiheimo

Ruokaprovinssiheimo-painopiste keskittyy Ruokaprovinssissa asuviin ruokaprovinssilaisiin kasvattamalla heimohenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä Ruokaprovinssiverkoston ja -strategian johtamiseen. Kolme tavoitetta ja 28 toimenpidettä toteuttaa teemaa.

Ruokaprovinssiheimon kehittämisen tavoitteet ovat:

1. tavoite: Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen
2. tavoite: Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia
3. tavoite: Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri

V Vastuullinen Ruokaprovinssi

Vastuullinen Ruokaprovinssi-painopisteen alla seitsemän tavoitetta ja 38 toimenpidettä takaavat, että Ruokaprovinssi toimii entistä vastuullisemmin, reagoivammin ja tukee ympäröivän luonnon monimuotoisuutta.

Vastuullinen Ruokaprovinssi-painopisteen kehittämisen tavoitteet ovat:

1. tavoite: Ruokaprovinssin luonto on monimuotoinen
2. tavoite: Eläinperäinen ruoantuotanto on ympäristöystävällistä
3. tavoite: Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)
4. tavoite: Elintarvikeyritysten logistiset ratkaisut ovat hiilineutraaleja
5. Tavoite: Ruokaprovinssin vastuullisuustyö on vaikuttavaa ja verkostoitunutta
6. tavoite: Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään
7. tavoite: Ruokaprovinssin toimijat tekevät työnsä ja tuotteensa tietoisen vastuullisesti

6 RUOKAPROVINSSI 2030 – TOIMENPITEET VUOSILLE 2023-2030

Seuraavana on esitelty Ruokaprovinssi 2030-strategian toimenpiteet. Täydellinen taulukko päävastuutahoineen ja mittareineen löytyy osoitteesta www.ruokaprovinssi.fi/strategia. Strategiassa jokainen toimenpide toteuttaa jotakin tavoitetta, joka on taas osa jotakin strategian painopistettä. Toimenpiteitä on strategiassa 184 kpl, tavoitteita 29 kpl ja painopisteitä 5 kpl.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokabisnes	Etelä-Pohjanmaa on ruokatapahtumien paikka	1	Kannustetaan yrittäjiä luomaan tapahtumaruoka(ilu)konsepteja.
Ruokabisnes	Etelä-Pohjanmaa on ruokatapahtumien paikka	2	Järjestetään yhteisiä Ruokaprovinssi-esiintuloja tapahtumiin.
Ruokabisnes	Etelä-Pohjanmaa on ruokatapahtumien paikka	3	Vahvistetaan yhteistyöllä Kauhajoen Ruokamessujen asemaa Ruokaprovinssin ykköstapahtumana.
Ruokabisnes	Etelä-Pohjanmaa on ruokatapahtumien paikka	4	Järjestetään Ruokaprovinssin sadonkorjuuviikko.
Ruokabisnes	Etelä-Pohjanmaa on ruokatapahtumien paikka	5	Järjestetään Ruokaprovinssin pop-up-ravintolapäivä.
Ruokabisnes	Etelä-Pohjanmaa on ruokatapahtumien paikka	6	Järjestetään ruoka-alan kansainvälinen TKI-verkostoitumistapahtuma.
Ruokabisnes	Kasvuyrittäjyys on haluttua	1	Innostetaan yrityksiä osallistumaan KasvuOpen Etelä-Pohjanmaan Kasvupolku-sparrausohjelmaan.
Ruokabisnes	Kasvuyrittäjyys on haluttua	2	Etsitään taho, joka koordinoi ja hallinnoi yritysryhmähankkeita yritysten puolesta.
Ruokabisnes	Kasvuyrittäjyys on haluttua	3	Kannustetaan yrityksiä hakemaan yritysryhmähankkeita.
Ruokabisnes	Kasvuyrittäjyys on haluttua	4	Mikro- ja pienyrityksiä ohjataan (riski)rahoituksen pariin.
Ruokabisnes	Kasvuyrittäjyys on haluttua	5	Selvitetään, voidaanko Etelä-Pohjanmaan kasvuyritysten tukemisen pääomarahastoon korvamerkitä rahaa ruoka-alan yrityksille.
Ruokabisnes	Lähirehun käyttö on yleistä	1	Kannustetaan rehuyrityksiä käyttämään lähialueen raaka-aineita rehuntuotannossa.
Ruokabisnes	Lähirehun käyttö on yleistä	2	Kannustetaan ruoantuottajia käyttämään lähirehua.
Ruokabisnes	Lähirehun käyttö on yleistä	3	Asiantuntijat valmennetaan tuntemaan lähirehun lähteet ja käyttömahdollisuudet.
Ruokabisnes	Lähirehun käyttö on yleistä	4	Kannustetaan maatalousyrittäjiä lisäämään rehun sopimustuotantoa.

Taulukko 22. Ruokabisnes-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 1/6.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	1	Ruokaprovinssi.fi sivusto toimii alustana lähiruoan B2B ostajien ja myyjien kohtaamiselle.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	2	Lähiruokatreffit-tapahtuma järjestetään vuosittain.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	3	Ruokaprovinssimerkkituotteille hankitaan parempaa näkyvyyttä vähittäiskaupoissa.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	4	Luonnontuotteiden kerääjiä, kalastajia ja metsästäjiä kannustetaan myymään tuotteitaan aktiivisesti kuluttajille.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	5	Ruoka-alan yritysten (tuotteet, annokset) käyttämistä lähiruokaraaka-aineista viestitään asiakkaalle enemmän.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	6	Valmennetaan yrittäjiä tuntemaan lähiruoan jakelukanavat.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	7	Kumppanuusmaatalous käynnistyy Etelä-Pohjanmaalla pilottitilojen kautta.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	8	REKO-toimintaa kehitetään käyttäjälähtöisesti.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	9	Etsitään ja tunnistetaan uusia tai uudenlaisia tapoja myydä lähiruokaa- ja juomaa.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	10	Parannetaan Hilma-palvelun käyttöosaamista.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	11	Lähiruokamyönteisten julkisten keittiöiden kehittäminen.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	12	Kasvatetaan yrittäjien osaamista ruokatarinoiden ja -taustojen kerronnassa.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	13	Yrittäjiä valmennetaan kaupan kanssa toimimiseen.
Ruokabisnes	Lähiruoan kauppa käy	14	Kehitetään yrittäjien markkinointiosaamista nuorten kohderyhmille.

Taulukko 23. Ruokabisnes-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 2/6.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokabisnes	Pienet ruoka-alan toimijat näkyvät	1	Annetaan pienille aloille näkyvyyttä viestinnässä kokoaan enemmän.
Ruokabisnes	Pienet ruoka-alan toimijat näkyvät	2	Selvitetään luonnontuotealan paikallisen verkoston tarpeellisuus Etelä-Pohjanmaalla.
Ruokabisnes	Pienet ruoka-alan toimijat näkyvät	3	Tuetaan ruokaharrastusten muuttumista liiketoiminnaksi.
Ruokabisnes	Ruoantuotanto on kannattavaa	1	Seurataan maatilojen kannattavuuden kehittymistä.
Ruokabisnes	Ruoantuotanto on kannattavaa	2	Kannustetaan maatiloja hyödyntämään teknologisia ratkaisuja tuotantokustannusten alentamiseksi.
Ruokabisnes	Ruoantuotanto on kannattavaa	3	Ruoantuotannon kannattavuutta parannetaan talous- ja tuotantoneuvonnan avulla.
Ruokabisnes	Ruoantuotanto on kannattavaa	4	Kannustetaan kuluttajia ostamaan kotimaista ruokaa.
Ruokabisnes	Ruoantuotanto on kannattavaa	5	Yhteiskoneiden ja urakoitsijoiden käytön lisääntymistä edistetään.
Ruokabisnes	Ruoantuotanto on kannattavaa	6	Vaikutetaan niihin toimijoihin ja ilmiöihin, jotka määrittävät ruoantuontannon kannattavuutta.
Ruokabisnes	Ruoantuotanto on kannattavaa	7	Tilusjärjestelyjä edistetään.
Ruokabisnes	Ruoantuotantoa arvostetaan	1	Maatilayrittäjiin luodaan tulevaisuudenuskoa maataloustoimialan sisällä.
Ruokabisnes	Ruoantuotantoa arvostetaan	2	Viestintä ruoantuotannon laadusta kuluttajille.
Ruokabisnes	Ruoantuotantoa arvostetaan	3	Viestintään alkutuotannon merkityksestä huoltovarmuuden näkökulmasta.
Ruokabisnes	Ruoka-alan työnantajilla on työvoimaa	1	Yhdistetään työvoimaa tarvitsevat ja sitä välittävät tahot voimallisen Ruokaprovinssin rekrytointisuunnitelman tekemiseksi.
Ruokabisnes	Ruoka-alan työnantajilla on työvoimaa	2	Toteutetaan Ruokaprovinssin rekrytointisuunnitelma.
Ruokabisnes	Ruoka-alan työnantajilla on työvoimaa	3	Selvitetään/perustetaan paras alusta(t) ruoka-alan rekrytointikanavaksi (piilotyönhakijat, osa-aikatyö).
Ruokabisnes	Ruoka-alan työnantajilla on työvoimaa	4	Etsitään ulkomailta sopivia alueita, joihin rekrytointia kohdennetaan.
Ruokabisnes	Ruoka-alan työnantajilla on työvoimaa	5	Toteutetaan Etelä-Pohjanmaan maahanmuutto-ohjelman tavoitteita ruoka-alan työhön johtavan maahanmuuton vauhdittamiseksi.
Ruokabisnes	Ruoka-alan työnantajilla on työvoimaa	6	Yrityksiä valmennetaan työntekijöiden veto- ja pitovoiman kehittämisessä.

Taulukko 24. Ruokabisnes-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 3/6.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	1	Perustetaan Etelä-Pohjanmaan ruoka-alan kansainvälisen kehittämistoiminnan tiimi "The Team of the Food Province of Finland".
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	2	Luodaan yrittäjiin halua ja tarvetta kasvaa kansainvälisesti.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	3	Mikro- ja pienyritysten kansainvälistymisneuvonnasta viestitään Ruokaprovinssi-kanavissa.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	4	Kansainvälisen myynnin apukeinot ovat toimijoiden löydettävissä.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	5	Ruokaprovinssin etua ajetaan uusien kansainvälisten kanavien avaamiseksi.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	6	Hankitaan Ruokaprovinssiverkostolle laaja kansainvälinen hankesalkku.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	7	Kasvatetaan KV-vientiä olemassa olevien huipputuotteiden johtamana.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi kansainvälistyy	8	Hakeudutaan uusiin kansainvälisiin ruoka-alan kehittämisverkostoihin ja -sopimuksiin.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	1	Selvitetään Ruokaprovinssin alueelliseen erityisyyteen perustuvat tekijät ruokamatkailun edistämiseksi: Taste of Ruokaprovinssi.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	2	Kartoitetaan olemassa oleva ruokamatkailutuotetarjonta.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	3	Nostetaan ruokamatkailutarjontaa esiin soveltuvissa kanavissa.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	4	Tuetaan yrityksiä ruoan, juoman ja matkailun yhdistämisessä ruokamatkailutuotteiksi.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	5	Kehitetään BtoB-matkailuun liittyviä ruokapalveluita.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	6	Ruokaprovinssin julkiset keittiöt tekevät asiakkaiden mielestä Suomen maistuvinta ruokaa.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	7	Käynnistetään Ruokaprovinssimerkkiyritysten yhteiskampanjoita.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssi on ruokamatkailukohde	8	Perustetaan Ruokaprovinssin kahviloiden ja ravintoloiden lahjakorttien helppo myyntikanava.

Taulukko 25. Ruokabisnes-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 4/6.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokabisnes	Ruokaprovinssin tuotteet ovat tunnettuja laadustaan	1	Ruokaprovinssimerkkiyrityksiä tai -tuotteita on runsaasti.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssin tuotteet ovat tunnettuja laadustaan	2	Yrityksiä kannustetaan hakemaan (laatu-)sertifikaatteja ja standardointeja tuotteilleen ja toiminnalleen esim. STF tai ISO.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssin tuotteet ovat tunnettuja laadustaan	3	Ruokaprovinssissa tuotettujen ruokatuotteiden tuotantoketju on läpinäkyvä.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssin yrityksillä on uusia markkinoita	1	Ruokaprovinssimerkki kehitetään saavutettavaksi ja suosituksi laatu- ja alkuperämerkiksi.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssin yrityksillä on uusia markkinoita	2	Etsitään uusia kotimaan markkinoita yritysyhteistyönä.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssin yrityksillä on uusia markkinoita	3	Välitetään tietoa sopimustuotannon mahdollisuuksista.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa kehitetään uusia ruoka- ja ruokaan liittyviä tuotteita	1	Viestitään ruoka-alan yrityksille mahdollisuuksista tehdä tuotekehitystä (Leader-yritystuet).
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa kehitetään uusia ruoka- ja ruokaan liittyviä tuotteita	2	Yritykset suojaavat keksintöjään tuotesuojaushakemuksilla.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa kehitetään uusia ruoka- ja ruokaan liittyviä tuotteita	3	Yritykset käyttävät tuotteiden ja tekemisen paremmuudesta viestiviä merkkejä ja labeleita.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa kehitetään uusia ruoka- ja ruokaan liittyviä tuotteita	4	Yritykset kehittävät korkeaa osaamista vaativia tuotteita ja palveluita.

Taulukko 26. Ruokabisnes-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 5/6.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	1	Ruokaprovinssissa toimii ruoka-alaan keskittynyt yritysasiantuntija.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	2	Tuetaan lasten ja nuorten yrittäjyyttä/yritteliäisyyttä.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	3	Tarjotaan yrityksen perustamista harkitseville tahoille liikeidean jalostamiseen liittyvää valmennusta.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	4	Varmistetaan Food Business Challenge - liikeideakilpailun jatkuvuus.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	5	Kannustetaan eteläpohjalaisia aloittamaan uusia ruoka-alan start-up-yrityksiä Ruokaprovinssiin.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	6	Tunnistetaan ja kontaktoidaan Ruokaprovinssiin sopivia startup- ja kasvuyrityksiä kansallisesti ja kansainvälisesti.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	7	Käynnistetään Yritysmentori-ohjelma ruoka-alalle.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	8	Tuetaan maatilojen ja muiden ruoka-alan yritysten omistaja- ja sukupolvenvaihdoksia.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	9	Tuetaan juoma-alan yrityksiä järjestäytymään edunvalvontaansa varten.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	10	Viestitään myynnissä olevista ruokaketjun yrityksistä.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	11	Annetaan aloittaville maatalousyrittäjille maataloustukineuvontaa.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	12	Vaikutetaan päätöksentekijöihin sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	13	Houkutellaan kaupunkilaismaanomistajia maatalousyrittäjiksi.
Ruokabisnes	Ruokaprovinssissa on helppoa tarttua yrittäjyyteen	14	Suositaan maatiloilla vaiheittaisia sukupolvenvaihdoksia.

Taulukko 27. Ruokabisnes-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 6/6.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	1	Oppilaitokset ja koulutusorganisaatiot palvelumuotoilevat koulutuksiaan työelämän tarpeisiin.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	2	Z-sukupolveen vetoava ruoka-alan koulutus säilyy Etelä-Pohjanmaalla.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	3	Ruoka-alan yrityksille korvamerkitään koulutusta.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	4	Ruoka-alan opintoja kohdennetaan entistä enemmän kansainvälisille opiskelijoille.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	5	Opiskelijalle tarjotaan opiskelupaikan ohessa mahdollisuus sivutyöhön ruoka-alalla.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	6	Kehitetään Z-sukupolveen vetoavaa ruoka-alan koulutusmarkkinointia.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	7	Kehitetään uusia ruoka-alan koulutustuotteita yhteistyössä kumppanien kanssa.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	8	Työ-/opiskeluperäinen maahanmuutto organisoidaan systemaattiseksi.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	9	Etelä-Pohjanmaalla on lukio, jossa on mahdollisuus valita ruoka-alan painotus.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	10	Etelä-Pohjanmaan toisen asteen oppilaitoksissa on saatavilla ruokakursseja myös ei-ruoka-alaa suoraan opiskeleville.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	11	Etelä-Pohjanmaan oppilaitoksissa on tarjolla yrittäjyyskasvatusta enemmän kuin valtakunnallinen opetussuunnitelma vaatii.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	12	Nostetaan ruoka-alalla työskentelevien koulutustasoa.
RuokaPROvinssi	Ruoka-alan koulutus vastaa Ruokaprovinssin yrittäjien ja opiskelijoiden tarpeisiin	13	Järjestetään digivalmennuksia ruoka-alan yrityksille.

Taulukko 28. RuokaPROvinssi-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 1/2.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään aktiivista innovaatiotoimintaa	1	Kerätään jo olemassa olevat ruoka-alan innovointipalvelut yhteen www.ruokaprovinssi.fi-sivulle.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään aktiivista innovaatiotoimintaa	2	Kartoitetaan tarve uusille innovaatiokonsepteille ja -palveluille.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään aktiivista innovaatiotoimintaa	3	Selvitetään mahdollisuuksia käynnistää ruoka-alan innovaatio- ja yrityshautomotoiminta Ruokaprovinssissa.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään aktiivista innovaatiotoimintaa	4	Osallistetaan nuoria ruoka-alan kehittämiseen esim. Ruokaprovinssin innovaatioleirin kautta.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään aktiivista innovaatiotoimintaa	5	Seurataan tulevaisuuden ruoantuotantomenetelmien ja trendien kehittymistä.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään merkittävää ruoka-alaan liittyvää tutkimusta	1	Ruoka-alaa ja sen liitännäisaloja tutkitaan laajasti, myös ei-tyypillisistä tiedenäkökulmista.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään merkittävää ruoka-alaan liittyvää tutkimusta	2	Tutkimustietoa sovelletaan yritysten ja muiden tahojen käytännön toimintaan entistä pontevammin.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään merkittävää ruoka-alaan liittyvää tutkimusta	3	Osallistutaan entistä tiiviimmin kansallisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä tutkijavaihto-ohjelmiin ruokajärjestelmän eri näkökulmista.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssissa tehdään merkittävää ruoka-alaan liittyvää tutkimusta	4	Kehitetään alihyödynnettyjen proteiinien viljelyä, jalostusta ja käyttöä.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssista käsin johdetaan Suomen ruoka-alan kehittämistä valituilla osa-alueilla	1	Ruokateknologian osaamiskeskus perustetaan Ruokaprovinssiin.
RuokaPROvinssi	Ruokaprovinssista käsin johdetaan Suomen ruoka-alan kehittämistä valituilla osa-alueilla	2	Suomen ruokaviennin keskus perustetaan Ruokaprovinssiin.

Taulukko 29. RuokaPROvinssi-painopisteen toimenpiteet osa 2/

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokaprovinssibrändi	Ruokaprovinssi on ilmiö	1	Rakennetaan alustat ja pohjat Ruokaprovinssibrändille ja -viestinnälle.
Ruokaprovinssibrändi	Ruokaprovinssi on ilmiö	2	Moniaistisesta Ruokaprovinssiluennosta tehdään myyntituote kieliversioin.
Ruokaprovinssibrändi	Ruokaprovinssi on ilmiö	3	Etelä-Pohjanmaan ruoka-alan toimijat puhuvat ja kirjoittavat maakunnasta sanalla "Ruokaprovinssi" yhteiseen sävyyn.
Ruokaprovinssibrändi	Ruokaprovinssi on ilmiö	4	Ruokaprovinssissa on toimija, joka paketoi ja räätälöi Ruokaprovinssiin suuntautuvia matkoja ammattilaisille.
Ruokaprovinssibrändi	Ruokaprovinssi on ilmiö	5	Ruokaprovinssin ainutlaatuista yhteistä ruoka-alan kehittämisosaamista paketoidaan myyntituotteiksi.
Ruokaprovinssibrändi	Ruokaprovinssi on ilmiö	6	Ruokaprovinssin yrityksistä ja tekijöistä kerrotaan innostavia tarinoita.
Ruokaprovinssibrändi	Ruokaprovinssi on ilmiö	7	Lanseerataan sanojen "Ruokaprovinssi" ja "The Food Province of Finland" käyttö sekä ammattilaisille että kuluttajille.

Taulukko 30. Ruokaprovinssibrändi-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 1/1.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	1	Kuluttajia kannustetaan kysymään paikallisia ruokatuotteita kaupoista ja ravintoloista.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	2	Kuluttajia kannustetaan ostamaan Ruokaprovinssin lähiruokaa eri kanavista.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	3	Kuluttaja voi harrastaa ruokaa Ruokaprovinssissa monipuolisesti.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	4	Kuluttajille viestitään ruoasta: esim. ruokasuositukset, Ruokaprovinssin tarjoamat mahdollisuudet.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	5	Eteläpohjalaiset laittavat kotona ruokaa ja syövät yhdessä.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	6	Eteläpohjalaisille alkoholijuomien kotivalmistajille järjestetään oma juoma-alan tapaaminen.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	7	Eteläpohjalaisia valmennetaan keräämään, pyytämään ja metsästämään villiruokaa.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	8	Koulupäivään liittyvässä harrastetoiminnassa on ruokateemaisia vaihtoehtoja.
Ruokaprovinssiheimo	Eteläpohjalaiset kuluttajat ovat aktiivisia, monipuolisia ja tietoisia ruoan sekä juoman kuluttajia ja harrastajia	9	Eteläpohjalaisia valmennetaan tuntemaan ja noudattamaan ravitsemussuosituksia.

Taulukko 31. Ruokaprovinssiheimo-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 1/3.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	1	Perustetaan Ruokaprovinssi-info: tiedon keruu yhdessä paikassa ja elävä henkilö, joka ohjaa eteenpäin.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	2	Pyöreä pöytä luo fasilitointimallin, jonka avulla eri toimialojen edustajat kohtaavat ja löytävät yhteisiä intressejä.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	3	Pyöreä pöytä tuo yhteen eri alojen toimijoita fasilitointimallin avulla esim. vienti ja siitä kiinnostuneet yritykset.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	4	Käynnistetään vuosittainen Ruokaprovinssin toimijoiden kekriseminaari ennen pikkujoulukautta (BtoB).
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	5	Ylläpidetään jo olemassa olevia BtoB -tapahtumia.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	6	Ruokaprovinssin innovatiivisia yrittäjiä ja merkittäviä tekijöitä palkitaan tunnustuspalkinnoin (esim. vuoden kansainvälistyjä).
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	7	Ruokaprovinssiviestintää tehdään myös ruoka-alan liitännäistoimialoille.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	8	Luodaan verkostoja ruoka-alaan liittyviin päätöksentekijöihin.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	9	Tehdään ennakoivaa aktiivista vaikuttamistyötä ruoka-alan edellytysten parantamiseksi.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	10	Lähetetään Ruokaprovinssin edustus ruoka-alan kilpailuihin.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	11	Perustetaan tuottajaorganisaatioita maatalouden tuotantopanosten ostoon ja tuotteiden myyntiin.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkosto on tiivis ja aktiivinen	12	Haetaan uusia yllättäviäkin yhteistyökumppanuuksia tekemisen uudistamiseksi.

Taulukko 32. Ruokaprovinssiheimo-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 2/3.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri	1	Neuvotellaan tai perustetaan Ruokaprovinssin Pyöreän pöydän toiminnalle alustaorganisaatio.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri	2	Perustetaan Ruokaprovinssin Pyöreä pöytä johtamaan Ruokaprovinssi-strategian toteutumista.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri	3	Hankitaan Ruokaprovinssin Pyöreälle pöydälle ja sen henkilöstölle rahoituspohja.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri	4	Pyöreä pöydän työrukkaseksi hankitaan Ruokaprovinssin verkostojohtaja.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri	5	Pyöreän pöydän työrukkaseksi hankitaan Ruokaprovinssin verkostoviestijä.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri	6	Luodaan tapa vaihtaa tietoa Ruokaprovinssissa toimivien verkostojen välillä.
Ruokaprovinssiheimo	Ruokaprovinssiverkostolla on infrastruktuuri	7	Kehitetään mittaristo, joka mittaa mikä paikka on paras ruokabisnekselle.

Taulukko 33. Ruokaprovinssiheimo-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 3/3.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	1	Sivuvirtojen alkulähteet tunnistetaan.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	2	Sivuvirroista tehdään helposti löydettäviä ja hyödynnettäviä.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	3	Yrityksiä valmennetaan tekemään sivuvirtatuotteista liiketoimintaa.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	4	Kehitetään ravinneomavaraisuutta.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	1	Yrityksillä on varautumissuunnitelma häiriötilanteiden varalle.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	2	Yritykset saavat ajankohtaista tutkimustietoa toimintaympäristönsä muutoksista (esim. hiiliviljely tai ympäristökatastrofit).
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	3	Kokeillaan uusia kasvilajeja, joiden viljely mahdollistuu ilmastonmuutoksen myötä.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	4	Sopivia maatalousyrittäjiä kannustetaan siirtymään luomutuottajiksi.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	5	Kuluttajaymmärryksestä tulee yritysten tuotekehityksen perusta.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	6	Yritykset ottavat erityisesti nuoret kuluttajat huomioon toiminnoissaan esim. markkinoinnissa ja tuotekehityksessä.

Taulukko 34. Vastuullinen Ruokaprovinssi-painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 1/3.

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	1	Sivuvirtojen alkulähteet tunnistetaan.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	2	Sivuvirroista tehdään helposti löydettäviä ja hyödynnettäviä.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	3	Yrityksiä valmennetaan tekemään sivuvirtatuotteista liiketoimintaa.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaketjusta syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään	4	Kehitetään ravinneomavaraisuutta.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	1	Yrityksillä on varautumissuunnitelma häiriötilanteiden varalle.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	2	Yritykset saavat ajankohtaista tutkimustietoa toimintaympäristönsä muutoksista (esim. hiiliviljely tai ympäristökatastrofit).
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	3	Kokeillaan uusia kasvilajeja, joiden viljely mahdollistuu ilmastonmuutoksen myötä.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	4	Sopivia maatalousyrittäjiä kannustetaan siirtymään luomutuottajiksi.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	5	Kuluttajaymmärryksestä tulee yritysten tuotekehityksen perusta.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssi on ennakoiva ja reagoiva (resilienssi)	6	Yritykset ottavat erityisesti nuoret kuluttajat huomioon toiminnoissaan esim. markkinoinnissa ja tuotekehityksessä.

Taulukko 35. Vastuullinen Ruokaprovinssi -painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 2/3.

Ruokaprovinssi 2030
PARAS PAIKKA RUOKABISNEKSELLE!
Etelä-Pohjanmaa

Strategian painopiste	Tavoite	Toimenpiteen numero	Toimenpide
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin luonto on monimuotoinen	1	Neuvotaan maatiloja parantamaan peltojen ravinnetasapainoa ja kasvukuntoa.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin luonto on monimuotoinen	2	Kannustetaan maanomistajia hoitamaan perinnebiotooppimaita.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin luonto on monimuotoinen	3	Ohjeistetaan parantamaan peltojen sisäistä monimuotoisuutta.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin luonto on monimuotoinen	4	Kannustetaan toimijoita kansallisen Pölyttäjästrategian ja toimenpidesuunnitelman toimeenpanoon.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin luonto on monimuotoinen	5	Neuvotaan maatalousyrittäjiä kasvinsuojelussa.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin luonto on monimuotoinen	6	Edistetään maatalouskäytössä olevien turvepeltojen vastuullista käyttöä ja kestäviä paikallisia ratkaisuja.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin toimijat tekevät työnsä ja tuotteensa tietoisen vastuullisesti	1	Ruokaketjun toimijat valmennetaan ymmärtämään tuotteen tuotantoketjun läpinäkyvyyden osa-alueet (sis. jäljitettävyys).
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin toimijat tekevät työnsä ja tuotteensa tietoisen vastuullisesti	2	Ruokaketjun toimijoita valmennetaan ymmärtämään vastuullisuuden osa-alueet.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin toimijat tekevät työnsä ja tuotteensa tietoisen vastuullisesti	3	Ruokaketjun toimijoita autetaan löytämään uusia vastuullisuustoimenpiteitä.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin toimijat tekevät työnsä ja tuotteensa tietoisen vastuullisesti	4	Ruokaketjun toimijoita valmennetaan hyödyntämään tuotteensa läpinäkyvyyttä myynnin ja markkinoinnin tukena.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin toimijat tekevät työnsä ja tuotteensa tietoisen vastuullisesti	5	Ruokaketjun toimijoita valmennetaan käyttämään tekemäänsä vastuullisuustyötä myynnin ja markkinoinnin tukena.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin toimijat tekevät työnsä ja tuotteensa tietoisen vastuullisesti	6	Ruokaprovinssin kuluttajaa neuvotaan ja kannustetaan vähentämään ruokahävikkiä.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin vastuullisuustyö on vaikuttavaa ja verkostoitunutta	1	Kartoitetaan vastuullisuus-teeman alla toimivat paikalliset verkostot.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin vastuullisuustyö on vaikuttavaa ja verkostoitunutta	2	Kehitetään vastuullisuus-teeman alla toimivien paikallisten verkostojen toimintaa.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin vastuullisuustyö on vaikuttavaa ja verkostoitunutta	3	Vastuullisuuden toimenpidesuositukset (policy papers) ovat yritysten, päättäjien ja poliitikkojen tiedossa.
Vastuullinen Ruokaprovinssi	Ruokaprovinssin vastuullisuustyö on vaikuttavaa ja verkostoitunutta	4	Viljelijöitä valmennetaan toimimaan hiilimarkkinoilla.

Taulukko 36. Vastuullinen Ruokaprovinssi -painopisteen tavoitteet ja toimenpiteet osa 3/3.

7. STRATEGIAN JOHTAMINEN

7.1 Strategian johtaminen todeksi on avainkysymys

Strategian kokoamisprosessin aikana tutustuttiin moniin muiden verkostojen tekemiin strategioihin. Huomattiin, että yleinen ongelma verkostojen strategioissa oli se, että strategian johtamista todeksi ei saatu järjestymään.

Esimerkkejä verkostostrategioiden johtamisesta Suomesta ja maailmalta

- Muissa maakunnallisissa strategioissa ei strategian johtamista aina käsitellä lainkaan tai sen johtamiseksi kaavaillaan jatko- tai koordinaatiohanketta.
- Muiden maakuntien ruokatoimijoita on haastateltu ruoka-alan kehittämisen johtamisesta: kysymyksiin johtamisesta ei ole osattu selkeästi vastata tai kysymyksillä on herätetty kehittämisen johtamisen tarve muissakin maakunnissa.
- Strategiatyön aikana tutustuttiin useisiin ruoka-alan kehittämisyhdistyksiin. Näillä ei kuitenkaan ollut roolia toiminta-alueensa ruoka-alan kehittämisen johtamisessa.
- Kansainvälisten kontaktien kautta on löydetty muutama innostava maakunnallinen esimerkki siitä, miten maakuntaliitto rahoittaa merkittävästi ruoka-alan kehittämistoimintaa. Huomioon on otettava, että eurooppalaisissa esimerkeissä väestöpohja on huomattavan paljon suurempi ja samoin siellä jaettavissa oleva veroraha.

Strategian, jota ei johdeta toteen, arvo tulee lähinnä vain siitä, että strategiaprosessin aikana avaintoimijat pohtivat yhteistä tulevaisuutta ja sitä kautta he saavat verkostoja ja oivalluksia. Kun strategian johtamisesta ei vastaa kukaan eikä mikään, jää sen toteutuminen yksittäisen tekijöiden varaan eikä kenellekään synny tilanteesta kokonaisnäkemystä. Tällöin kehittämistoimille ei aktiivisesti haeta tekijöitä, strategian edistymistä ei mitata eikä toimintaympäristön muutoksiin reagoida. Strategiakauden lopussa ei tiedetä, tuliko strategian tavoitteita saavutettua vai ei. Pahimmillaan koko strategian olemassaolo on voitu unohtaa. Jos verkostomaisen strategian vastuullista ja resursoitua koordinaattoria ei ole määritelty, strategia ei toteudu tarkoituksenmukaisesti.

Edellä mainituista syistä Ruokaprovinssi 2030 –strategian johtaminen on järjestettävä keinolla tai toisella. Strategialle on: 1.Haettava tai perustettava alustaorganisaatio, joka vastaa strategian johtamisesta todeksi. 2. Alustaorganisaatiolle on hankittava riittävästi rahallisia resursseja, jotta se pystyy johtamaan strategiaa sekä toteuttamaan sille osoitettuja strategiatoimenpiteitä.

7.2 Ruokaprovinssi 2030 -strategian johtaminen

Ruokaprovinssi 2030 –strategian johtamista varten tulee perustaa “Ruokaprovinssin Pyörä Pöytä”. Ruokaprovinssin Pyöreän Pöydän esikuvana on kansallisesti toimiva Reijo Karhisen vetämä “Yhteinen ruokapöytä”. Sen toiminnan taustalla ja rahoittajana toimii Maa- ja metsätalousministeriö. Esikuvansa mukaan myös Ruokaprovinssin Pyöreä Pöytä vaatii kestävästi toimiakseen alustaorganisaation, rahoituksen ja henkilöstön. (Yhteinen ruokapöytä.)

Ruokaprovinssin Pyöreän Pöydän ydintehtävinä on johtaa strategiaan pohjautuvaa kehittämistyötä ja toteuttaa itse strategian toimenpiteitä, jotka ovat koko Ruokaprovinssi-verkostoa koskevia. Pyöreä pöytä seuraa strategian toimenpiteiden toteutumista, etsii toimenpiteille toteuttajia sekä tiivistää Ruokaprovinssin ruokaketjun toimijoiden välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Toimintaympäristön muuttuessa Pyöreä Pöytä voi päivittää strategiaa. Pyöreän pöydän tasavertaisia jäseniä ovat ruoka-alan yrittäjät, TKI-toimijat ja muut ruoka-alan vaikuttajat.

Vaihtoehtoja vastuulliseksi Ruokaprovinssin Pyöreän Pöydän alustaorganisaatioksi

Ruokaprovinssin Pyöreän Pöydän alustaksi pitää joko löytää vastuunkantaja jo olemassa olevista organisaatioista tai perustaa uusi. Olemassa olevia maakunnallisia ruoka-alan toimijoita on Etelä-Pohjanmaalla muutamia. Ne toimivat yrityksinä tai kehittämis-, tutkimus- tai viranomaisorganisaatioina. Alustaorganisaationa voi toimia myös jokin löyhempi ei-oikeustoimikelpoinen yhteistyöverkosto. Tärkeää on, että maakunnan ruoka-alan toimijat hyväksyvät alustaorganisaation ja että se edistää koko maakunnan ruoka-alan kehittymistä.

Kaikilla potentiaalisilla alustaorganisaatioiksi sopivilla ehdokkailla on jokin ongelma Ruokaprovinssin johtamisvastuun vastaanottamiseksi. Esteenä voi olla, että organisaatio toimii vahvasti vain jollakin ruokaketjun osalla eikä koe kokonaisuuden johtamista omaksi tehtäväkseen, organisaatio toimii suuremman kokonaisuuden kuin vain ruoka-alan kanssa eivätkä ole valmiita keskittymään yhden alan kehittämiseen tai organisaatio ei ole riittävän vahva ottaakseen tehtävää vastaan.

Pyöreän Pöydän alustaorganisaatioksi mahdollisesti sopivia organisaatioita

Maakunnan potentiaalisia jo olemassa olevia organisaatioita kartoitettiin, ja niiden soveltuvuutta alustaorganisaatioiksi pohdittiin useasta eri näkökulmasta. Jos jokin alla olevista organisaatioista ottaisi roolin alustaorganisaationa toimimisessa, olisi sen muutettava omaa toiminnan tarkoitustaan ja strategiaansa.

- Yrityksistä jokin maakunnan jo olemassa olevista suurista yrityksistä tai yritysverkostoista voisi ottaa vetovastuun, kuten Atria Suomi Oy, Valio Oy tai Foodwest Oy tai esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät. Kauhajoella toiminutta FP Food Park Oy:tä oltiin lopettamassa strategian valmistumisen aikaan, mikä poissulkee sen mahdollisuuksien joukosta.
- Kehittämisorganisaatioista mahdollisia alustaorganisaatioita ovat Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Into Seinäjoki, ProAgria Etelä-Pohjanmaa/MKN yrityspalvelut tai verkostona Etelä-Pohjanmaalla toimivat Leader-ryhmät.
- Tutkimusorganisaatioista vastuuta voisi alkaa kantaa Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Luonnonvarakeskus (Luke) tai Turun yliopiston elintarvikekehityksen tutkimusryhmä.
- Viranomaisista Etelä-Pohjanmaan liitto tai Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.
- Makujen Juuret ry, joka on tällä hetkellä toimimaton, mutta rekisterissä oleva yhdistys, joka on vuonna 2014 synnytetty samankaltaista tarkoitusta varten.
- Kehittämisverkostoja on kaksi mahdollista: AB Seinäjoki -kehittämistyön ajoilta toimimaan jäänyt kiertävällä vetovastuulla toimiva Food Forum tai Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistyksen Epanet-professuuriverkostoihin liittyvä Kerru-ryhmä (Agrobiotalous ja kestävät ruokaratkaisut-painoalaryhmä).

Uusi alustaorganisaatio Ruokaprovinssin Pyöreälle Pöydälle

Alustaorganisaatioksi voidaan toisaalta luoda jokin uusi yhteisö, jonka toiminta voitaisiin suunnata heti tarkalleen haluttuun suuntaan. Se voisi olla kehittämisyhtiö, yhdistys, osuuskunta tai jokin löyhemmin toimiva verkosto. Yhteisölle pitää alusta alkaen rakentaa oma hallinto ja hankkia tarvittavat IT-järjestelmät. Uusien organisaatioiden perustamista ei pidetä mielekkäänä kuin silloin, jos se on aivan välttämätöntä muiden vaihtoehtojen sulkeuduttua.

Alustaorganisaation toiminnan rahoitus

Mikään nykyinen taho ei voi omalla rahoituksellaan toimia Pyöreän Pöydän alustaorganisaationa. Siitä syystä rahoitus on löydettävä muualta. Paras rahoituspohja Ruokaprovinssi 2030 –strategian toteutumisen kannalta on ns. riittävä kovan rahan rahoitus, joka ei ole riippuvainen hanketuista.

Pyöreä pöytä tulisi resursoida niin, että se pystyy käyttämään apunaan n. 1 htv:n verran työvoimaa, josta n. 60 % työpanoksella toimii Ruokaprovinssikoordinaattori ja n. 40 % työpanoksella Ruokaprovinssin viestintäasiantuntija. Tällainen resursointi vaatii rahaa n. 100.000 €/v. Koordinaattorin tehtävänä on toimia Pyöreän Pöydän esittelijänä ja sihteerinä sekä käytännössä toimeenpanna Pyöreälle Pöydälle osoitetut strategian toteuttamistehtävät. Koordinaattorin työparina toimii viestintäasiantuntija, joka tekee aktiivista Ruokaprovinssi-viestintää sekä toteutettua strategian viestintätoimenpiteitä.

Ruokaprovinssi 2030 –strategian valmistuttua ensimmäinen askel on hankkeistaa Ruokaprovinssin koordinaatio ja viestintä, jotta johtamistoimenpiteet saadaan pohjustettua ja ensimmäiset prosessit aloitettua. Hankkeen vastinrahoitusosuus kerätään Ruokaprovinssin ruoka-alan yrityksiltä, TKI-toimijoilta, kunnilta, Etelä-Pohjanmaan liitolta sekä muilta tahoilta. Tämä vastinrahaosuus on ensimmäinen Ruokaprovinssin Pyöreää Pöytää koskeva rahoitus, joka hankkeen jälkeen jatkuu Ruokaprovinssin Pyöreän Pöydän suorana rahoituksena. Tätä rahoitusta täydentämään voi Pyöreä Pöytä kehittää myöhemmin myös myyntituotteita ja -palveluita.

Ehdotus Ruokaprovinssistrategian johtamiseksi

Laajennetaan nykyinen Food Forum -yhteisö Ruokaprovinssin Pyöreäksi Pöydäksi. Ryhmää täydennetään yritysjäsenillä ja tarvittavilla TKI- ja muilla ruoka-alan jäsenillä. Tällöin Pyöreä Pöytä tarvitsee vielä taustalleen alustaorganisaation, sillä Food Forum ei ole oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka voisi palkata henkilöstöä, ostaa palveluja tai toteuttaa omia kehittämishankkeita.

8. KATSAUS RUOKAPROVINSSIN MENNEESEEN KEHITTÄMISEEN

Ajatus maakunnallisesta Ruokaprovinssista on syntynyt alueen toimijoiden kesken jo 1990-luvulla Kauhajoen Ruokamessuilla. Vuonna 2010 toiminta käynnistettiin ensimmäisellä hankkeella ja siitä lähtien Ruokaprovinssia on kehitetty ja viety eteenpäin hankkeiden voimin. Seuraavaksi on esitelty lyhyesti Ruokaprovinssin kehittymiseen vaikuttaneet hankkeet ja alueelliset toimijat.

8.1 Ruokaprovinssin toiminnan käynnistäminen ja kehittäminen

Vuosina 2010-2012 Seinäjoen seudun elinkeinokeskus (SEEK) toteutti EAKR-rahoitteisen Ruokaprovinssin käynnistyshankkeen ja InnoAreena-konseptin pilotoinnin Foodwest Oy:n ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa. Hankkeen tehtävä oli innovaatiofoorumi InnoAreena – konseptin pilotointi sekä pysyvän InnoAreena –toiminnan vakiinnuttaminen osaksi SEEKin toimintaa.

Hankkeessa toteutettiin yrityksille, kehittäjille sekä kuluttajille kysely Ruokaprovinssin nykytilan selvittämiseksi, jonka pohjalta Ruokaprovinssi-käsitettä jalostettiin eteenpäin. Ruokaprovinssi-teemalla järjestettiin yhteistyönä paikallisten yritysten kanssa mm. Pohjanmaan kautta puoti- lähiruokamyymälä ELMA-messuille Helsinkiin vuonna 2010, sekä Epasteria-konseptin pilotti Helsingin Senaatintorille Pikkuusen häjymmät pirot-tapahtumaan vuonna 2012. Hankkeessa tuotettiin myös ensimmäiset Ruokaprovinssin verkkosivut sekä kehitettiin työpajasarjan avulla Ruokaprovinssiin liittyviä teemoja kuten tapahtumaruokailun konseptointia, lähiruuan saatavuuden parantamista ja ruokakulttuurin kehittämistä. Innovaatio-areenan tuotoksia olivat mm. Makujen Juuret ry, Ilmajoen makkaramestareiden lähiruoka-autot, työpajaosallistujan perustama Juurella-lähiruokaravintola, uusia leipomotuotteita Pirjon Pakarille sekä sittemmin rahoituksen saanut KUMURU-hanke. (Ruokaprovinssin käynnistyshanke 2012.)

Ruokaprovinssin vakiinnuttamishanke

Seinäjoen seudun elinkeinokeskus (SEEK) / myöh. Into Seinäjoki Oy toteutti Maaseutuvirasto rahoittamaa Ruokaprovinssin vakiinnuttamishanketta vuosina 2012–2015. Se oli jatkoa Ruokaprovinssin käynnistyshankkeelle vuosilta 2010–2012. Hankkeen päätavoitteena oli laatia Ruokaprovinssin strategiaja sen pohjalta toimenpidesuunnitelma Ruokaprovinssin vakiinnuttamiseksi kartoittamalla yhteinen tahtotila sekä sopia eri toimijoiden roolituksesta Ruokaprovinssin vakiinnuttamiseksi. Strategian toteuttamisen tavoitteena oli, että Ruokaprovinssiverkoston organisaatiot panostavat Ruokaprovinssin kehittämistyöhön kukin omalla osaamisalueellaan ja Ruokaprovinssi jalkautuu osaksi organisaatioiden normaalia toimintaa.

Strategiatyön toteuttajaksi kilpailutettiin Ramboll Consulting Oy. Strategiatyön ydinryhmään valittiin mm. seuraavat toimijat: Osuuskunta Maitosuomi, Atria, Eepeen Osuuskauppa, Juurella-ravintola, Etelä-Pohjanmaan Matkailu, Kuortaneen Urheiluopisto, Alavuden Kehitys, Kauhajoen Ruokamessut, Foodwest, Ruokaprovinssitalo-projektin edustaja (SEEK), Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Pirjon Pakari, Tukkutalo Heinonen, Seinäjoen kaupunki, SEEK sekä perustettu uusi yhdistys Makujen Juuret ry.

Strategiatyötä jatkettiin brändityöllä, jossa määritettiin mm. Ruokaprovinssi-brändin tavoitteet, sisäiset ja ulkoiset kohderyhmät sekä arvot. Ruokaprovinssistrategian painopisteeksi nousivat yksilön hyvinvoinnin lisääminen (ruokatarjonnan kehittäminen, matkailutuotteiden ja perhematkailun lisääminen, tapahtumaruokailu, liikunta ja ravitsemus), yritysten ja alkutuotannon kehittäminen (ruokaketjun osaajien koulutus, yritysten koulutus, uuden tiedon hankinta ja soveltaminen kotimaa/ulkomaat, sekä uudet avaukset ja rohkea innovointi (yritysten tuotekehityksen tukeminen, hankerahoituksen myöntäminen Ruokaprovinssille ja teeman tukeminen, elintarvikealan tutkimus). Myös toimenpiteiden roolitus määritettiin.

Hankkeessa toteutettiin myös Epasteria-baari sekä ideoitiin Ruokaprovinssi Premium-tunnustuspalkinto omalla toiminnallaan Ruokaprovinssin tavoitteita toteuttaneille ja edistäneille yrityksille. Palkinto myönnettiin yrityksille vuosina 2013 ja 2015. Hankkeen toimenpiteenä ideoitiin myös Ruokaprovinssi kaupoissa-kampanja. (Ruokaprovinssin vakiinnuttamishanke 2015.)

Kuva 2. Ruokaprovinssi-strategia 2020 ja vastuutahot (Ruokaprovinssin vakiinnuttamishanke, [viitattu 1.6.2022]).

Kasvua Ruokaprovinssista-hanke

Vuosina 2015–2017 Into Seinäjoki ja Sedu Aikuiskoulutuskeskus toteuttivat Kasvua Ruokaprovinssista-hankkeen. Hanketta rahoitettiin Maaseuturahastosta. Hankkeella edistettiin Ruokaprovinssin lähiruokaketjun kilpailukykyä ja lisättiin lähiruoan tunnettuutta. Hankkeen tavoitteena oli verkottaa lähiruokatoimijat tulokselliseen yhteistyöhön, toteuttaa konkreettisia toimenpiteitä ruokaketjun toimeentulon ja osaamisen edistämiseksi sekä lähiruokatietoisuuden lisäämiseksi. Hankkeella vahvistettiin Etelä-Pohjanmaan asemaa tunnettuna Ruokaprovinssina sekä maakunnassa että sen ulkopuolella.

Hanke pohjautui neljään tavoitteeseen, jotka olivat lähiruokatoimijoiden yhteistyön ja verkostoitumisen kehittäminen, lähiruuan käytön edistäminen, lähiruokatietoisuuden lisääminen ja toimijoiden tietotaidon ja osaamisen lisääminen. Lähiruokatoimijoiden verkostoitumista parannettiin järjestämällä yritysten ja tilojen yhteistapaamisia eri teemojen äärellä, minimessujen sekä lähiruokatreffien avulla.

Hanke levitti alueella tietoa kansallisesta Osta tilalta-päivästä sekä kehitti yhteistyössä ravintoloiden kanssa Ruokaprovinssin Burgerin sekä Makumatka Ruokaprovinssiin-ravintolakortin hyödyntämään paikallisesti ideoituja Epas-annoksia. Lähiruoan käyttöä ja Ruokaprovinssin kansallista tunnettuutta edistettiin useiden eri valtakunnallisten messujen yhteyteen toteutetuilla Ruokaprovinssi-yhteisosastoilla ja lähiruokatempauksilla sekä Ruokaprovinssi-kartan suunnittelulla ja toteutuksella nostamaan esiin lähiruokaan liittyviä käyntikohteita. Lisäksi hankkeessa uudistettiin Ruokaprovinssin visuaalista ilmettä sekä logo vastaamaan toiminnan nykytilaa (Kuva 2.), päivitettiin verkkosivut ja aloitettiin someviestintä eri kanavissa. (Kasvua Ruokaprovinssista 2017.)

Kuva 3. Ruokaprovinssi-logo 2016–2019 (Kasvua Ruokaprovinssista, [viitattu 7.4.2021]).

AB Seinäjoki – Innovaatioyhteisön kehittäminen

AB Seinäjoki-hankkeessa kehitettiin agrobiotalouden innovaatioyhteisöä ja sen toimintamallia vuosina 2016–2018 Seinäjoen Ammattikorkeakoulun, Helsingin Yliopiston Ruralia-instituutin, Into Seinäjoen sekä Luonnonvarakeskuksen yhteistyönä. Hanketta rahoitettiin Euroopan Aluekehitysrahastosta. AB Seinäjoki-yhteisö tarjosi alueen yrityksille, tutkijoille, kehittäjille ja muille toimijoille mahdollisuuden verkottua sekä kehittää toimintaansa ja tätä kautta luoda uusia innovaatioita ja kiihdyttää biotalouden liiketoimintaansa.

Hankkeen myötä Etelä-Pohjanmaa tiivisti verkostojaan muihin ruoka-alan kansainvälisiin verkostoihin kuten ERIAFFiin ja S3 Agrifood-platformin alaisiin temaattisiin verkostoihin. Hankkeessa luotiin mm. myös AB Aamukahvi-konsepti, vuosittainen Food Business Challenge-ruokaketjun liikeideakilpailu sekä käynnistettiin Food Team-yritysryhmän toiminta sekä uudistettiin Ruokaprovinssi.fi-verkkosivuja NICHE Action Planin toimenpidesuunnitelman pohjalta. (AB Seinäjoki.)

Ruokamatkailun kehittämishanke

Vuosina 2018–2019 Into Seinäjoki ja Seinäjoen Ammattikorkeakoulu toteuttivat tiiviissä yhteistyössä Ruokamatkailun kehittämishankkeen, jota rahoitettiin Maaseuturahastosta. Hankkeen tavoitteena oli kehittää Ruokaprovinssin ruokamatkailutarjontaa, parantaa yritysten osaamista ja yhteistyötä ruokamatkailun tuotteistamisessa sekä viestiä alueen menestystarinoista Ruokaprovinssibrändiä hyödyntäen.

Osaamista nostettiin toteuttamalla koulutuksia yritysten toivomista aiheista, kuten hyönteisten käytöstä ravintoloiden ruokalistoilla. Ruokamatkailutarjontaa pyrittiin lisäämään ruokamatkailutuotteiden kehittämisen työpajasarjalla. Ruokamatkailuyritysten näkyvyyttä lisättiin julkisella Makufoni-ilmiantokampanjalla sekä Helsingin Messukeskukseen toteutetulla yhteisellä Ruokaprovinssi-messuosastolla. Kaksi kertaa toteutettu paikallista lähiruokaa ja ruokamatkailua annosmyynnillä tunnetuksi tehnyt Ruokakarkelot-ruokatapahtuma oli iso ponnistus, joka toi tuhansia lähiruoasta kiinnostuneita ihmisiä päiväksi syömään Seinäjoen Lakeudenpuistoon. Alueen yrityksiä kuunnellen tuotettiin kevyt ruokamatkailun toimintasuunnitelma, ruokabloggarivierailu sekä lehtijuttu matkailulehteen. (Ruokamatkailun kehittämishanke 2019.)

NICHE – Building Innovative Food Value Chain in Regions

Etelä-Pohjanmaan liiton osatoteuttamassa, Interreg Europe-rahoitteisessa NICHE-hankkeessa tuotettiin Etelä-Pohjanmaan ruokaketjun innovatiivisuutta edistävä toimintasuunnitelma vuosille 2018-2020. Eurooppalaisten alueiden välisen oppimis- ja tiedonsiirtoprosessin tuloksena syntyi toimintasuunnitelma ja sen kahdeksan tavoitteisiin pääsemistä edistävää toimenpidettä. Toimintasuunnitelman toteutti Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. Toimenpiteinä olivat Ruokaprovinssi-aluebrändin kehittäminen ja uudelleenlanseeraaminen, Ruokaprovinssi-verkoston perustaminen Facebookin, ruokaturvallisuuden nostaminen alueelliseksi osaamiskärjeksi, Frami Food Labin kehittäminen kattavaksi elintarvikelaboratorioksi, ruokateemaisen vierailukeskuksen kehittäminen, Food Business Challenge- ruokaketjun innovaatiokilpailun sitominen osaksi opetusta sekä lähiruoan saatavuuden parantaminen kehittämällä tilaus- ja logistiikkajärjestelmiä. (NICHE Action Plan 2018.)

Yksi merkittävin Ruokaprovinssiin vaikuttanut toimintasuunnitelman toimenpide oli NICHE-hankkeen pilottitoiminnan kautta toteutettu Ruokaprovinssin brändiuudistus vuonna 2019. Foodwest Oy toimi pilotin toteuttajana apunaan markkinointitoimisto Kamon Oy. Kuluttajakyselyn pohjalta kehitettiin Ruokaprovinssi-merkki (Kuva 3.), tehtiin brändiuudistus, sekä luotiin alustava toimintamalli Ruokaprovinssi-merkin käytölle alueellisena alkuperämerkkinä. Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset otti vastuun merkistä ja sen kehittämisestä. Muutosten myötä merkki muuttui maksuporrasteiseksi, sille luotiin käyttökriteeristö ja kevyt auditointiprosessi. (Välisalo 2021.)

Kuva 4. Ruokaprovinssi-merkki 2019 (Ruokaprovinssi-merkki, [viitattu 9.3.2021]).

8.2 Muut ruokateemaiset hankkeet Ruokaprovinssin tukena

Ohessa on listattu tärkeimpiä Etelä-Pohjanmaan ruokaketjuun ja sitä kautta Ruokaprovinssiin vaikuttaneita alueellisia hankkeita vuodesta 2014 eteenpäin rahoituslähteen mukaisesti. Organisaatiolla tarkoitetaan alueellista koordinaattoria tai partneria Etelä-Pohjanmaalla.

Euroopan Aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan Sosiaalirahasto (ESR), Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE)

- KUMURU – Kulttuurin, musiikin ja ruoan yhteinen kattaus. 2012-2014. Turun yliopisto, funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskus.
- Ruokaketjun koulutusvienti. 2017-2019. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Terveyttä edistävä moniaistinen ruokaympäristö. 2015-2017. Turun Yliopisto.
- Terveyttä edistävä moniaistinen ruokaympäristö. 2015-2017. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. 2015-2019. Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti.
- Agrifood – Ruokajärjestelmä- ja liiketoimintaosaamisen kehittämisohjelma alkutuottajille
- Rakennetun ympäristön vaikutus terveellisiin ruokavalintoihin. 2015-2017. TTY-säätiö sr.
- Äänimaiseman vaikutus ruuan valintaan ja tilan viihtyvyyteen. 2015-2017. Taideyliopisto.
- Elintarviketalouden uudet prosessit – arvopohjaisuuden liittäminen osaksi tuotantotaloudellisesti optimoituja prosesseja ja palveluja. 2015-2017. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Ruokaverstas. 2016-2017. Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy.
- AB Seinäjoki – Agrobiotalous Seinäjoki osaajayhteisön valmistelu. 2015-2016. Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti.
- Innovative Technologies and Concepts for Business Growth Based on Finnish Mushrooms (In-Mushroom). 2016-2017. Turun Yliopisto.
- Food Summit. 2016-2017. Into Seinäjoki Oy.
- Kiertotalous, puurakentaminen ja ruokaketju – yhdessä liiketoiminnaksi. 2017–2018. Tampereen teknillinen yliopisto.

- Frami Food Lab, kehittämishanke 2018-2020. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Frami Food Lab, investointihanke 2018-2020. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- EU – E-P Foodnet 2017-2019. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Healthy Kids of Seinäjoki - kehitysalusta alueellisena vahvuutena ja yritysten kasvun lähteenä 2019-2021. Into Seinäjoki Oy.
- WASTELESS - Ruokahävikin vähentäminen julkisissa suurkeittiöissä. 2019-2021. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- KUMAKKA – kumppanuusmaataloudella kestävyyttä, kilpailukykyä ja maatalouden arvostusta. 2019-2022. Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti.
- Food Living Labs Connecting People. 2020-2022. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- PAJTSO – Ruokahävikin liiketoimintaekosysteemiä rakentamassa. Vaasan Yliopisto.
- REMU - Terveellisemmäksi reformuloitujen menestysruokatuotteiden yhteiskehittäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2020-2022. Vaasan Yliopisto.
- MuoviSampo. 2020-2022. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Food Hub – Kohtauttamisia, kumppanuuksia ja kokeiluja ruoka-alalla. 2020-2022. Into Seinäjoki Oy.
- Seinäjoen innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen koordinointi. 2020-2022. Into Seinäjoki Oy.
- Ruokatuotantoteknologian kehittämis- ja osaamiskeskuksen esisuunnittelu. 2021. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- VITALI – Vihreän talouden innovaatiot – boostia julkisen ja yksityisen sektorin väliseen yhteistyöhön Etelä-Pohjanmaalla. 2021-2023. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- WISE Frami Food. 2021-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Ruokasektorin alueellisen ilmastotiekartan laatiminen Etelä-Pohjanmaalle. 2021-2022. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- IKE - Ilmastokestävät elintarvikeprosessit. 2021-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- KORU – Koulutuksella ruokamaakunta nousuun. 2022-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- PREMIUM – erityisen erottuvat elintarvikkeet. 2022-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- VeRa – Ruokapalvelualan vetovoiman lisääminen. 2022-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- YDIRE - Yritystenvälisen yhteistyön ja digitalisaation avulla kohti resilienssiä lyhyissä elintarvikeketjuissa. 2022-2023. Vaasan Yliopisto.
- Food & Tech Startup - ekosysteemit startupien kasvualustana. 2022-2024. Into Seinäjoki Oy.
- Seinäjoen kaupungin innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen aktivointihanke. 2022-2025. Into Seinäjoki Oy.

(Eura 2014, Projektit 2022, Projektitietokanta 2022.)

Maaseuturahasto ja Leader-rahoitus

- Agrifood – Ruokajärjestelmä- ja liiketoimintaosaamisen kehittämisohjelma alkutuottajille 2015-2019. Helsingin Yliopisto.
- Tuottava pohjalainen naudanlihatuotanto 2015-2019. A-Tuottajat Oy.
- Valtakunnallinen Lähiruoan koordinaatiohanke. 2015-2018. Turun Yliopiston Brahea-keskus.
- Kansainvälisesti kilpailukykyinen sianlihatuotantoketju 2015-2018. A-Tuottajat Oy.
- MaMa – Maidosta Maitoon 2015-2019. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- LUMOA – luonnontuotteet monipuolistuvassa arvoverkoissa luonnontuotealan koordinaatiohanke. 2015-2018. Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti.
- Juuret-lähiruokahanke. 2016-2017. Jalasjärven 4H Yhdistys.
- Kimpasta voimaa maaseudulle. 2016-2017. Sedu Aikuiskoulutus.

- Pavunvartta elintarvikeyrittäjille - esiselvityshanke. 2017. Into Seinäjoki Oy.
- UHMA – uhanalainen maaseudun luonto hoitoon yhteistyöllä. 2016-2019. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry/ MKN Etelä-Pohjanmaa.
- Kimpparenki – Maatilojen yhteinen työntekijä. 2016-2019. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Onnistunut omistajanvaihdos. 2016-2019. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Nurmesta tulosta. 2016-2018. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Kasvua viennistä Ruokaprovinssiin 2017-2018. Into Seinäjoki Oy.
- Läheltä lautaselle. 2018. Härmänmaan 4H-yhdistys ry.
- Maaseutu tutuksi 2016-2019. MTK Etelä-Pohjanmaa ry.
- TuoVa Tuota valkuaista 2016-2018. Luonnonvarakeskus.
- Kokonaisvaltaisella johtamisella kannattavuutta maidontuotantoon. 2017-2021. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Hyönteiskasvatuksen edistäminen Etelä-Pohjanmaalla ENTOLAB. 2016-2019. Luonnonvarakeskus.
- Mobile Digital Farms esiselvityshanke Liiverin alueella. 2016-2017. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Pop Up- lähiruokatapahtumahanke. 2016-2017. Into Seinäjoki Oy.
- Villiruoka valuutaksi. 2017-2021. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry/ MKN Etelä-Pohjanmaa.
- Maaseutu Tutuksi. 2016-2019. MTK Etelä-Pohjanmaa ry.
- Tietoiseksi EU-tuista. 2016-2018. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Agroteknologia tehokäyttöön. 2017-2019. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Kokonaisvaltaisella johtamisella kannattavuutta maidontuotantoon 2017-2020. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Vuohitalous elinkeinoksi. 2018-2019. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- MAHVA- Maaseudun toimijoiden hankintaosaaminen vahvaksi. 2018-2022. Turun yliopiston Brahea-keskus.
- Digiluomu. 2018-2020. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Puusta ruokaa - esiselvityshanke. 2018-2019. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Lääkkeiden käyttötarpeiden vähentämisellä kilpailukykyä sianlihatuotantoon. 2018-2019. A-Tuottajat Oy.
- Lähiruoka ja maaseutumatkailu Leader Aktiivisen Pohjois-Satakunnan ja Leader Suupohjan alueella. 2018-2021. Satafood Oy.
- Seinäjoen seudun uudistuvat ruokatarinat. 2019-2021. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry/ MKN Etelä-Pohjanmaa.
- Koulutuksella osaamista luomukasvistuotantoon - KOULU-hanke. 2019-2021. Pyhäjärvi-instituutti.
- Pohjanmaan Elintarvikeyritykset Kasvuun - Elintarvikealan brändättyjen tuoteperheiden kiihdytysohjelma -alueiden välinen ohjelma. 2019-2020. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- VISU – makuja maakunnan metsistä. 2019-2021. Suomen Metsäkeskus.
- LaTu – Lammastalouden tuotannontekijät. 2019-2021. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Johto – Maatalousyrityksen kokonaisvaltainen johtaminen. 2019-2022. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- MMM - makuja maakunnan metsistä. 2019-2022. Suomen metsäkeskus.
- SUVI – liiketoimintaa luonnontuotteista. 2019-2022. Suomen Metsäkeskus.
- Vertikaalinen viljely ruokatuotannossa – uusi business maatalouteen. 2020-2022. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- MaMa - Mainio Maito. 2020-2022. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- HYBE – Hajautetun energiantuotannon hybridiratkaisut Etelä-Pohjan maaseudulla. 2020-2021. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Ilmastosoturit 2019-2022. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Pötsi. 2019-2023. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Tuorehakekonsepti maatilamittakaavassa. 2019-2023.

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.

- VaPe-Valkuaista pellosta 2021-2022. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Ruokaprovinssi2030 – menestyksen avaimet pellolta pöytään. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Vapaaporsituksella parempaa hyvinvointia. 2021-2022. A-Tuottajat Oy.
- ASKEL - Asiakaslähtöisyyden kehittäminen lyhyissä asiakasketjuissa. 2 019-2022. Helsingin Yliopisto.
- Luomumaidontuotannon kehittäminne.2019-2023. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Vahvat vasikat. 2019-2022. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Ruoasta lisäarvoa tapahtumiin – esiselvityshanke. 2021-2022. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Kuiviketurpeen korvaajat broilerituotannossa. 2021-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- DigiFarmi – maatilat digiaikaan. 2021-2022. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- IHME – FRAMME. 2021-2025. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Euroopasta E-P:lle - vinkkejä Euroopasta suomalaiseen maataloustuotantoon. 2022-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen. 2022-2025. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Maatilan varautuminen. 222-2023. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- OmaRehu. 2022-2023. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Dataosuuskunta - Lisäarvoa maatilayrityksille datasta ja sen hallinnasta: dataosuuskunnan merkitys ja konseptin luominen yhteistyössä maatilayritysten kanssa. 2022-2024. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
  (Hankerekisteri, Hankkeet 2022, Projektit 2022, Brahea-keskus ja Projektitietokanta 2022.) Muut rahoituskanavat: Sitra, Interreg Europe, Botnia Atlantica, Horisontti2020, Maa- ja metsätalousministeriö, Business Finland, Erasmus+, Suomen Akatemia, EIT Food, Una Europa Seed Funding, Baltic Sea Region, Ruokavirasto, JOTPA (Jatkuvan oppi misen ja työllisyyden palvelukeskus), Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Etelä-Pohjanmaa kestävien ruokaratkaisujen generaattorina - Helsingin yliopiston osaamis- ja verkostopääoman hyödyntäminen. 2013-2015. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.
- Etelä-Pohjanmaan elintarviketeollisuuden aluetaloudelliset vaikutukset. 2014-2015. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.
- Seinäjoen kaupungin elintarvikehankintaverkoston kehittäminen - SEKEHAKE. 2015-2016. Seinäjoen kaupunki.
- Liha-alan erikoistumiskoulutus. 2015-2016. Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti.
- AgriSpin. 2015-2017. Partneri: ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- Luomun aluetaloudelliset vaikutukset ja tuotannon edistäminen. 2015-2017. Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti.
- Food Bait – better food as growth and attraction factor for the Kvarken. 2016-2019. Turun Yliopisto.
- SME ORGANICS (Enhancing SME competitiveness and sustainability in the organic sector). 2016-2020. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Ecowaste4Food (Supporting eco-innovation to reduce food waste and promote a better resource efficient economy). 2017-2020. Etelä-Pohjanmaan liitto.
- Ruokaketjun kiertotalouskoulutuksen kehittämishanke. 2018-2019. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Regions4Food (REGIONal Strategies 4 FOOD 4.0 Revolution). 2018-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- NEFERTITI – Farm Demo (NEFERTITI (Project Networking European Farms to Enhance Cross Fertilisation and Innovation Uptake Through demonstration). 2018-2022. Partnerit: ProAgria Etelä-Pohjanmaa sekä Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Ruokasektorin koordinaatiohanke. 2018-2022. Turun Yliopiston Brahea-keskus.
- PIKI - Paikalliset proteiinit Kansainvälisten Innovaatioiden lähteenä. 2019-2021.

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.

- Julkiskeittiöiden lähiruoan käytön muutos ja sen aluetaloudelliset vaikutukset. 2019-2020. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- Kasvavaa liiketoimintaa luonnontuotteista. 2019-2022. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- FRIDGE (Development of food industry SME competitiveness for better potentials in growth). 2019-2023. Etelä-Pohjanmaan liitto.
- StratKIT - Innovatiivisia strategioita julkisille ruokapalveluille: Kestävyystyökalu Itämeren alueelle. 2019-2021. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- Luomua metsäluonnosta. 2020-2023. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- CITIES2030 (Co-creating resilient and sustainable food systems towards FOOD2030). 2020-2024. Partnerit: Into Seinäjoki Oy sekä ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry/ MKN Etelä-Pohjanmaa.
- TURNEE - Metsät turvemailla – ratkaisuja päästöjen hillintään ja hiilinielujen kasvattamiseen. 2021-2023. Helsingin Yliopisto.
- CyberGrass. 2021-2022. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- TIME – Tulevaisuuden ilmastoviisas maataloustuotanto Etelä-Pohjanmaalla. 2021-2023. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- TUUMA – työn ja yrittäjyyden mahdollisuudet maaseudulla. 2021-20214. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- EQVEGAN – European Qualifications and Competences for the Vegan Industry. 2020-2023. Partneri: Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- FOODPathS – Co-creating the prototype ‘Safe and Sustainable FOOD Systems PArTnersHip’. 2022-2025. Partneri: Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
- Climate Farm Demo. 2022-2029. ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.
- HelpFood 4.0 – Food Ecosytem Scalabilit. 2022. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- SmartDairy - Climate-smart dairy: Assessing challenges, innovations, and solutions. 2022-2025. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- INSTIL – akateemisen maailman rooli siirryttäessä kestäviin ruokajärjestelmiin. 2022. Helsingin Yliopisto Ruralia-Instituutti Seinäjoki.
- Lähiruokaa, luomua ja luonnontuotteita – Ruokasektorin koordinaatio. 2022-2024.

Turun Yliopiston Brahea-keskus.

- OSMO – Osallistujalähtöinen moniammatillinen koulutuspolku (majoitus-, ravitsemis- ja tapahtuma-alalle). Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. 2022-2024.
- Enhancing digital and green growth in the food processing industry via interregional innovation investments – HighFive (I3 – Interregional Innovation Investments Instrument). 2022-2025. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy.
  (Projektitietokanta 2022, Projektit 2022, Brahea-keskus, Hankkeet 2022 ja Cities2030.)

8.3 Ruoka-alan tutkimus, kehittäminen ja innovaatiotoiminta Etelä-Pohjanmaalla

Epanet

Epanet on maakunnassa toimiva suomalaisten korkeakoulujen yhteistyöverkosto. Epanet toteuttaa Seinäjoen Yliopistokeskuksen tutkimusstrategiaa ja sen toimintoja koordinoi sekä rahoittaa Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys ry. Epanetiin kuuluvia yliopistoja ovat Helsingin yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Vaasan yliopisto sekä Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Epanetin toiminta perustuu neljän eri painoalan ja niiden ympärille muodostettujen professuurien ja tutkimusryhmien viiden vuoden jaksoittaiseen ohjelmakokonaisuustoimintaan. Tutkimusryhmiä ovat Agrobiotalous ja kestävät ruokaratkaisut, Älykkäät teknologiat, Hyvinvointi ja luovuus ja Yrittäjyys ja kasvu. Tutkimusryhmien tutkimushankkeet muodostavat viiden vuoden jaksottaisia ohjelmakokonaisuuksia (Epanet.)

Agrobiotalous ja kestävät ruokaratkaisut-teemaryhmän alla on tällä hetkellä neljä alueellista professuuria

- Elintarvikekehitys – Professori Anu Hopia, Turun Yliopisto
- Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin taloustiede - Professori Jarkko Niemi, Luonnonvarakeskus
- Kuluttajakäyttäytyminen elintarvikealalla – Harri Luomala, Vaasan Yliopisto
- Yrittäjyys ruokajärjestelmien kestävyysmuutoksessa – Silvia Gaiani, Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti (Tutkimusryhmät.)

Etelä-Pohjanmaan Korkeakouluyhdistys

Etelä-Pohjanmaan Korkeakouluyhdistys EPKY edistää Etelä-Pohjanmaan tutkimustoimintaa Epanet-verkoston avulla, toteuttaa korkea-asteen koulutusta kesäyliopistossa sekä toimii tiiviissä yhteistyössä maakunnassa toimivien yliopistojen, ammattikorkeakoulun ja muiden vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa. Korkeakouluyhteistyö on järjestetty Etelä-Pohjanmaan korkeakoulufoorumin, korkeakoulupoliittisen yhteistyöryhmän sekä korkeakoulupoliittisen johtoryhmän kautta. (Korkeakouluyhdistys.) EPKY on järjestänyt myös eteläpohjalaista tiedettä ja tutkimusta tutuksi tekevää Tietoprovinssia vuosittain jo vuodesta 2011 (Tietoprovinssi).

EPKYn jäseniä ovat Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Isokyrö, Karijoki, Kauhajoki, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Vimpeli, Ähtäri, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy, Etelä-Pohjanmaan kauppakamari ja Seinäjoen koulutuskuntayhtymä (Hallinto).

Foodwest Oy

Foodwest Oy tarjoaa tutkimus - ja kehityspalveluja elintarvike- ja hyvinvointialan yrityksille. Foodwest tekee mm. kuluttajatutkimuksia, tarjoaa tuotekehitys ja -testauspalveluja, lainsäädäntö – ja omavalvonta-neuvontaa sekä sopimusvalmistusta. Lisäksi Foodwest auttaa kehittämään idean menestyväksi tuotteeksi elintarvikealalle. (Foodwest.)

Helsingin Yliopisto Ruralia-instituutti

Ruralia-instituutti on Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan osasto, joka toimii sekä Seinäjoella että Mikkelissä. Ruralia tekee tieteenalojen rajat ylittävää tutkimusta ja antaa opetusta kehittämällä ratkaisuja yrittäjyyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, edistämällä osuustoiminnan tutkimus- ja opetusalaa sekä verkostoitumalla ja rakentamalla avoimia oppimisympäristöjä. Toiminnan painoaloja ovat paikalliskehitys, kestävä ruokaketju sekä uudistuva biotalous. (Ruralia-instituutti 2021.) Vanhempi tutkija Silvia Gaiani johtaa Yrittäjyys ruokajärjestelmien kestävyysmuutoksessa-tutkimusryhmää Etelä-Pohjanmaalla ja professori Sami Kurki Luonnonvarojen kestävä käyttö ja luontoyrittäjyys-tutkimusryhmää.

Into Seinäjoki Oy

Into Seinäjoki Oy on Seinäjoen kaupungin omistama kehitysyhtiö, joka tarjoaa palveluja alueelle aloittaville tai sijoittuville sekä kehittyville yrityksille. Organisaatio toteuttaa myös alueellisia ja kansainvälisiä kehittämishankkeita. (Into Seinäjoki.) Into Seinäjoki vastaa mm. Seinäjoen kaupungin solmimasta innovaatioekosysteemisopimuksen alueellisesta koordinoinnista (Seinäjoen kaupunki 2021).

Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskus (LUKE) on valtakunnallinen tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio, joka rakentaa hyvinvointia ja kestävää tulevaisuutta uusiutuvista luonnonvaroista. LUKE tekee tutkimusta useasta eri teemasta kuten kannattava ja vastuullinen alkutuotanto, biokiertotalous, ilmastoviisas hiilenkierto, palautumis- ja sopeutumiskykyinen biotalous sekä tarjoaa viranomais- ja asiantuntijapalveluja. Myös näistä teemoista haetaan kehittämishankkeita, joiden alueellisesta toteutuksesta vastaa Seinäjoen toimipaikka. (Luonnonvarakeskus 2016.) Professori Jarkko Niemi Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin taloustiede-tutkimusryhmää Etelä-Pohjanmaalla.

MTK Etelä-Pohjanmaa

MTK Etelä-Pohjanmaan tehtävänä on toimia alueen maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien etujärjestönä. MTK edistää jäsentensä taloudellisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia oikeuksia sekä maaseutuvarallisuuden kestävää, taloudellista käyttöä ja hoitoa. Toimintaa ohjaa visio "Me huolehdimme, että tulevaisuus kasvaa maalla.” Yhdistys toteuttaa aika ajoin myös alueellisia maaseutuyritysten kehittämishankkeita. (MTK Etelä-Pohjanmaa.)

ProAgria Etelä-Pohjanmaa / Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset

ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry on jäsentensä hallitsema, viljelijöitä ja muita maaseudun yrittäjiä palveleva asiantuntijaorganisaatio. Päätoimialueena on Etelä-Pohjanmaan maakunta ja Kyrönmaan alueen kunnat. ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntijapalvelut kattavat kotieläin- ja kasvintuotannon, talouden, ruoan sekä maaseutuympäristöteemat. Yhdistys kehittää maaseutua myös toteuttamalla erilaisia kehittämishankkeita. (ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry.) Osana ProAgria Etelä-Pohjanmaata toimii eri brändin alla Maa- ja kotitalousnaiset, joka on valtakunnallinen yrityspalveluiden (MKN yrityspalvelut), ruoan ja maaseutumaiseman asiantuntijajärjestö sekä maaseutuhenkisten ihmisten aktiivinen verkosto Etelä-Pohjanmaalla. Asiantuntijapalveluina tarjotaan esimerkiksi liiketoiminnan kehittämispalveluja, maisemapalveluja, ruokaneuvoja sekä järjestötoimintaa. (Maa- ja kotitalousnaiset.)

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy

Seinäjoen Ammattikorkeakoulun (SeAMK) luonnonvara-ala on keskittynyt Etelä-Pohjanmaan ruokaketjun osaajien kouluttamiseen ja alan kehittämiseen ammattikorkeakoulutuksen sekä tutkimus, kehitys- ja innovaatiotoiminnan keinoin. SeAMKista valmistuu vuosittain restonome-ja, agrologeja ja bio- ja elintarviketekniikan insinöörejä, jota työllistyvät ruoka-alan yrityksiin. Ruoka-alan TKI-toiminta keskittyy Kestävät ruokaratkaisut-strategisen painoalan alaisuuteen, joka käsittää ruokaturvallisuuden, ravitsemuksen, kestävät ruoantuotantomenetelmät- ja palvelut sekä maatalouden ja ruoka-alan yritystalouden. (Seinäjoen Ammattikorkeakoulu.)

Seinäjoen Yliopistokeskus

Seinäjoen Yliopistokeskus UCS (University Consortium of Seinäjoki) on Tampereen Yliopiston, Helsingin Yliopiston, Vaasan Yliopiston sekä Taideyliopiston muodostama monitieteinen yhteisö, jossa työskentelee noin 80 asiantuntijaa eri aloilta. Yliopistokeskuksen painoaloja ovat kestävät ruokaratkaisut, älykäs teknologia, hyvinvointi ja luovuus sekä yrittäjyys ja kasvu. Painoaloihin kohdistuu Yliopistokeskuksen tekemä tutkimus, kehittämistyö ja aikuiskoulutus. (Yliopistokeskus.). Epanet-verkosto toteuttaa Yliopistokeskuksen tutkimusstrategiaa (Epanet).

Turun Yliopisto
Brahea-keskus

Turun Yliopiston Brahea-keskus tuottaa tutkimusperustaisia kehittämis- ja koulutuspalveluja eri aloille alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Brahea-keskuksen vahvuusaloja ovat mm. ruokaketju ja kestävä kehitys sekä uusi yrittäjyys ja älykkäät yhteisöt. Keskuksen toiminta perustuu pääosin kansallisiin ja kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin. (Brahea-keskus.). Turun Yliopisto on yksi Epanet-verkoston yliopistoista (Epanet).

Funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskus

Funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskus (FFF) tutkii ja kehittää uusia hyvinvointiin vaikuttavien elintarvikkeiden tuoteideoita yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Keskuksen päätoimipaikka on Turussa. Keskus toimii myös elintarvikealan kehittäjänä toteuttamalla ruoka-alan kasvua ja kansainvälistymiä edistäviä kehittämisprojekteja. (Funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskus.) Keskuksen tutkimusjohtaja ja professori Anu Hopia johtaa mm. Elintarvikekehityksen tutkimusryhmää Etelä-Pohjanmaalla (Agrobiotalous ja kestävät ruokaratkaisut).

Vaasan Yliopisto

Vaasan Yliopiston toiminnan ytimen muodostaa kauppatieteiden, tekniikan sekä hallinto- ja viestintätieteiden osaaminen (Vaasan Yliopisto). Professori Harri Luomala johtaa Kuluttajakäyttäytyminen elintarvikealalla-tutkimusryhmää Etelä-Pohjanmaalla, professori Annika Tidström Yrittäjyys-tutkimusryhmää ja professori Petri Helo Logistiset järjestelmät-tutkimusryhmää. (Tutkimusryhmät).

8.4 Viranomaiset

Etelä-Pohjanmaan liitto

Aluekehittäminen ja maakuntasuunnittelu kuuluvat Etelä-Pohjanmaan liiton lakisääteisiin tehtäviin. Liitto koordinoi aluekehittämistä maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman sekä älykkään erikoistumisen strategian avulla 18 kunnan alueella. Uusi maakuntastrategia julkaistiin vuonna 2022 ja se kantaa nimeä Huomisen lakeus. Se sisältää Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2050, maakuntaohjelman 2022–2025 & älykkään erikoistumisen strategian 2021–2027.

Maakuntaohjelman pääkokonaisuudet

- ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet
- uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen
- osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
- osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy

Älykkään erikoistumisen strategian (Smart Lakeus) tavoitteet

- vahvistuvat innovaatioekosysteemit
- kansainvälinen verkottuminen
- ilmastoviisas Etelä-Pohjanmaa
- kestävä ruokaekosysteemi ja biotalouden uudet
- älykkäät teknologiat
- hyvinvointi- ja elämystalous

(Huomisen lakeus 2022.)

Etelä-Pohjanmaan liitto on myöntänyt alueellisille kehittämishankkeille ohjelmakaudella 2014–2020 EU- rahoitusta Euroopan Aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). Lisäksi on myönnetty Maakunnallista kehittämisrahoitusta (AKKE) sekä kansallista SEUTU-AIKO-rahoitusta. Uudella ohjelmakaudella 2021–2027 Etelä-Pohjanmaalla on lisäksi käytössä uusi Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund JTF). (Hankerahoitus.)

Etelä-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus edistää alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä maakunnassa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen vastuualueena on kolme aluetta: elinkeinot, työvoima ja osaaminen, liikenne ja infrastruktuuri sekä ympäristö ja luonnonvarat. (ELY-keskukset.)

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman avulla koordinoidaan maaseudun aluekehittämistä Suomessa. Siitä on muodostettu Etelä-Pohjanmaalle oma paikallisstrategia, Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027, jota koordinoi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

Etelä-Pohjanmaan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman painopisteet

- Ruokaprovinssin kehittäminen
- metsävarojen monipuolinen hyödyntäminen
- yrittäjyyden edistäminen maaseudulla ja alueellisen vetovoiman kasvattaminen

(Kohti kestävää tulevaisuutta 2021.)

Leader-ryhmät

Etelä-Pohjanmaalla toimii viisi Leader-yhdistystä: Leader Suupohja, Leader Aisapari, Leader Kuudestaan, Leader Liiveri ja Isonkyrön osalta Leader Yhyres. Ne rahoittavat maaseudun toimijoiden yleishyödyllisiä kehittämis- tai investointihankkeita sekä yrityshankkeita oman strategisten painopisteidensä mukaisesti. Rahoitus muodostuu valtion, kuntien sekä Maaseuturahaston tuesta. (Leader-rahoitus.) Kunkin Leader-ryhmän vuosien 2014–2020 kehittämisstrategioissa on mainittu ruokaketjun, lähiruoan tai Ruokaprovinssin kehittäminen ja vahvistaminen (Leader-ryhmät).

8.5 Ruoka-alan kehittämisyhteisöt ja foorumit

Kerru

Kerru on yksi Seinäjoen yliopistokeskuksen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun neljästä yhteisestä painoalaryhmästä, Agrobiotalous ja kestävät ruokaratkaisut eli ” Kerru”. Kerru on avoin kaikille ruoka-alan tutkimusta ja kehittämistä tekeville henkilöille. Kokousten puheenjohtajuus vaihtelee Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Turun Yliopiston välillä. Kokouksissa käydään läpi alan ajankohtaisia asioita, valmisteilla olevista suunnitelmistaan, vaihdetaan vinkkejä osallistujien kesken ja suunnitellaan ruoka-alan yhteisiä hankkeita. Ryhmittymän postituslistalla on noin kuutisenkymmentä vastaanottajaa. (Harjunpää 2016.)

Food Forum

Food Forum kokoaa maakunnan ruoka-alan kehittäjäorganisaatiot saman pöydän ääreen ja kiertävällä vetovastuulla järjestää ruoka-alan tapahtumia kuten seminaareja, ideakilpailuja ja ajankohtaistapahtumia. Toiminnassa ovat mukana mm. Into Seinäjoki Oy, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu, Luonnonvarakeskus, Ruralia-instituutti sekä Foodwest Oy. Food Forumin tavoitteena on kehittää Etelä-Pohjanmaa entistä vahvemmaksi ruoka-alan innovaatio- ja osaamiskeskittymäksi sekä jatkaa AB Seinäjoki-hankkeessa käynnistettyä ruoka-alan innovaatioyhteisön toimintaa. (Kankaanpää 2021.)

Food Team

Food Team on alueen ruoka-alan yrityksistä koostuva keskustelufoorumi, jonka tarkoituksena on tehostaa TKI-yhteistyötä yritysten kehittämistarpeiden pohjalta. Toiminta on käynnistetty AB Seinäjoki-hankkeen aikana ja Into Seinäjoki koordinoi foorumin toimintaa. Food Teamin tavoitteena on vahvistaa ja monipuolistaa alueen ruokainnovaatio -ekosysteemiä tiivistäen keskinäisiä suhteita alueellisessa, kansallisessa ja kansainvälisessä viitekehyksessä. Food Teamin toiminnan tarkoituksena on lisätä viennin ja kansainvälistymisen avulla mahdollisuuksia alan yrityksille, panostaa alueen ruoka-alan brändin kehittämiseen sekä aktivoida testaus- ja pilotointialusta uusille ruoka-alan innovaatioille. Food Teamin toimintaa on aktivoitu vuoden 2021–2022 aikana mm. ruoka-alan yrityksille toteutetun työpajatoiminnan pohjalta. (Koivisto 2021.)

9. RUOKA-ALAN KEHITTÄMINEN MUISSA MAAKUNNISSA

Seuraavaksi on määritelty ruokamaakunnan käsite sekä avattu Suomen muiden ruokamaakuntien visioita, kehittämistoimenpiteitä ja strategisia linjauksia. Strategiatyön eri vaiheissa on todettu, että ruokamaakuntien välisen yhteistyön tiivistäminen voisi olla hyödyllistä monessa asiassa, mutta erityisesti kansainvälisissä ympäristöissä toimittaessa.

9.1 Ruokamaakunnan määrittely

Useat maakunnat Suomessa kutsuvat itseään ruokamaakunnaksi. Ruokamaakunnan yksiselitteinen määrittely on vaikeaa, mutta muutamia yhdistäviä yhdistävä tekijöitä pystytään tunnistamaan.

Numerot kertovat ruoka-alan vahvuudesta. Tilastot kertovat selkeästi, mikäli ruoka-ala on merkittävä alueellinen työllistäjä ja yritystulon lähde sekä maakunnan sisäisessä että maakuntien välisessä vertailussa. Keskeinen ruokamaakuntaa luonnehtiva tekijä ovat alueeseen liitettävät mielikuvat sekä alueellinen ruoka-alan brändi. Yhteisen tuotemerkin alla voidaan markkinoida alueen elintarvikkeita ja ravintolapalveluita, tai kehittämistoimintaa voidaan koota sateenvarjokäsitteen alle.

Ruokamaakunnaksi itseään kutsuvalla alueella sijaitsee tyypillisesti myös alan tutkimuksen, kehittämisen, innovaatiotoiminnan ja koulutuksen toimijoiden verkostoitunut keskittymä. Kehittämisverkostot- ja alustat koordinoivat ja ylläpitävät uusien innovaatioiden syntymistä ja kehittymistä, sekä tukevat toiminnallaan alan kasvumahdollisuuksia. Yhtenä ruokamaakuntaa määrittävänä tekijänä voidaan nähdä myös ruoka-alan alueellinen strateginen ohjelma- ja kehittämistyö, jota tehdään pitkäjänteisellä yhteistyöllä. (Suutari, Mellberg & Kurki 2020.)

9.2 Ruoka-alan kehittäminen muissa maakunnissa

Pohjanmaa

Pohjanmaan maakunnan (Vaasa seutukuntineen) elintarvikestrategian vuosien 2015–2020 visio on “Pohjalainen ruoka tarkoittaa monipuolisuutta ja hyvinvointia: Pohjalaisella ruoalla on suuri arvolataus, se on tunnistettavissa ja sille antaa lisäarvoa aitous, rehtiys, perinteet, puhtaus, paikallisuus ja maukkaus. Ruokatoimijat ovat ylpeitä ja vahvasti tietoisia omasta toimintakyvystään.”

Strategian kehityskokonaisuuksia ovat verkostot, asiakaskeskeiset ruokajärjestelmät, maku ja ruokakulttuuri, osaaminen ja alkuperä. Läpileikkaavana ajatuksena strategiassa on 4R konsepti, jolla tarkoitetaan ruoan tuottajaa, ruoan jalostajaa, ruoan jakelijaa ja ruoan kuluttajaa. Nämä muodostavat paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti erilaisia ruokajärjestelmiä. Toimijat ovat järjestelmissä yhdenvertaisia ja heillä on yhtäläinen vastuu alan kehittämisestä yhdessä koulutussektorin sekä kehitys- ja etujärjestöjen kanssa. Strategia on tuotettu vuonna 2014 osana Elintarvikestrategia-hanketta. (Airue 2014.)

Pohjanmaalla vuoden 2021 loppuun käynnissä olleen Ruokamaa Pohjanmaa – Plattform för Matriket Österbotten-hankkeen tavoitteena oli luoda aktiivinen yhteistyöverkosto alueen elintarvikesektorin tarpeisiin. Lisäksi hankkeessa tutkittiin Pohjanmaan paikkabrändin merkitystä ja nykytilaa suhteessa muihin Suomen ja Pohjoismaiden alueellisiin ruokabrändeihin. (Vaasan Yliopisto 2020.)

Osana hanketta Helsingin Yliopiston Ruralia-instituutti tutki Pohjanmaan alueellisen ruokabrändin asemoitumista suhteessa muihin ruokamaakuntiin sekä pohtinut millainen voisi olla pohjalainen ruoka-alan kehittämisalusta ja sen toimintamalli. Raporttia varten käytiin läpi 15 ruoka-alan kehittämisverkostoa- ja alustaa Suomessa ja Pohjoismaissa. Yhtenä ruoka-alan esimerkkikehittämisalustana ja toimintamallina käytettiin Etelä-Pohjanmaan Ruokaprovinssia ja päättynyttä AB Seinäjoki-hanketta. Raportissa ehdotettiin, että Pohjanmaalle tulee löytää oma erityinen näkökulma ruoka-alan kehittämiseen, kuten esimerkiksi elintarvikevienti. Lisäksi maakunnan tulee verkostoitua entistä enemmän maakunnan ulkopuolelle mm. raportissa mainittuihin kehittämisalustoihin- ja verkostoihin. (Suutari, Mellberg & Kurki 2020.)

Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomen ruokaketjun kehittämistyötä tehdään Varsinais-Suomen ruokaketju-seutukunnallisen yhteistyön kautta. (VS-lähiruoka.fi.) Varsinais-Suomen ruokaketjun kehittämisstrategia Elinvoimainen ruokaketju – Made in Varsinais-Suomi – Ruokaketjun painopistealueet 2014–2020 on julkaistu 2014. Tuolloin tavoitteena oli ruokaketjuyritysten toimintaedellytysten parantaminen, ruoka terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä, ruokakulttuurin vahvistaminen sekä vastuullinen ruoantuotanto. Ohjelmakauden painopistealueita olivat vihannes-, puutarhamar- ja- ja hedelmäntuotanto, juomat ja vesi sekä proteiinit. (Erälinna, Mattila & Mattinen 2014.)

Kuva 5. Varsinais-Suomen ruokajärjestelmän kehittämisen tavoitteet (Food Tech Platform Finland 2020, [viitattu 9.4.2021]).

Etelä-Savo

Etelä-Savon (Mikkeli seutukuntineen) ruoka-alan kehittämisen visiona on ”Vastuullinen, menestyvä ja muutosjoustava Etelä-Savon ruoka-ala” (Harmoinen, Kivijärvi & Särkkä-Tirkkonen 2021). Ruoka-alan kehittämisen toimenpiteitä ovat mm. osaamisen lisääminen, ruokaviestintä ja ruokakasvatus, lisäarvoa luonnosta ja paikallisuudesta, muutosjoustavuus ja vastuullisuus sekä uudet toimintamallit.

Kuva 6. Etelä-Savon ruoka-alan kehittämisohjelman toimenpiteet vuosina 2021–2027, [Harmoinen, Kivijärvi & Särkkä-Tirkkonen, [viitattu 9.4.2021]).

Etelä-Savolla on myös oma alueellinen laatu- ja alkuperämerkki, D.O. Saimaa. Merkki viestii valtaosin tai kokonaan Saimaan alueella valmistetuista laadukkaista ruokatuotteista, raaka-aineista sekä uniikeista design- ja taidekäsityötuotteista. Päätöksen D.O. Saimaa -merkin myöntämisestä tekee Etelä-Savon maakuntaliiton nimeämä asiantuntijaraati. Merkki on maksullinen. (D.O. Saimaa 2021).

Kuva 7. Designation of Origin Saimaa-merkki, [D.O. Saimaa [viitattu 24.5.2021]).

DESIGNATION OF ORIGIN D.O. SAIMAA FINLAND

100% hyvää Saimaan seudulta.

Kuva 8. European Region of Gastronomy Kuopio 2020-tunnus (Tastesavo.fi, [viitattu 9.4.2021]).

Pohjois-Savo

Pohjois-Savon maakunta ja Kuopion seutu ovat julistautuneet Suomen gastronomiseksi alueeksi ja vuoden 2020 Euroopan maukkaimmaksi maakunnaksi (Tastesavo.fi). Pohjois-Savon ruokasektorin kehittäminen on ollut viime vuosina erittäin aktiivista. Maakunnalle myönnettiin Euroopan tasoinen European Region of Gastronomy-titteli vuosille 2020–2021 ensimmäisenä Suomessa.

ERG-nimityksen ympärille maakunnassa on kehitetty ruokamatkailua, palveluita sekä elintarvikeyrityksiä tunnetuksi tekevää toimintaa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Teemaa on tuettu usealla yhtaikaisella eri rahoitusohjelmista rahoitetuilla kehittämishankkeilla ja tiedon välitykseen käytetään www.tastesavo.fi-sivustoa. (Tastesavo.fi.)

Savonia ammattikorkeakoulun vetämänä Pohjois-Savossa on lanseerattu Agri-Food Cluster Pohjois-Savo-yhteistyöverkosto, jonka visiona on ”Pohjois-Savo on maailman johtava kestävien maaseutuelinkeinojen alue”. Klusterin tavoitteena on kehittää alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä kumppanuuksia Pohjois-Savon aluetta hyödyttäen, luoda mahdollisuuksia uusille projekteille koordinoimalla klusterin toimijoiden yhteistyötä ja sekä jakaa ajankohtaista tietoa. (Agri-Food Cluster North-Savo.)

Uusimaa

Uudellamaalla ei ole koottu varsinaista ruoka-alan kehittämisstrategiaa. Maakunnassa on kuitenkin panostettu lähiruoan saatavuuteen ja kehitetty mm. Uudenmaan Ruoka - FoodHub. Se on lähiruoan tuottajien yhteinen verkkokauppa-alusta ja kumppanuusmalli, joka lyhentää lähiruoan reittiä tuottajilta suoraan kuluttajille ja ravintoloille. Tilatut tuotteet noudetaan noutopisteestä tai kontista Uudenmaan alueella. Uudenmaan Ruoka - FoodHub on kehitetty kaksivuotisella hankkeella, jonka toteuttajana on ollut ProAgria Svenska Lantbrukssällskapens förbund rf. Sitra on ollut mukana käynnistämässä, ohjaamassa ja rahoittamassa projektia. (Hietakangas 2018.)

Kainuu

Kainuun ruokastrategia ”Maistuvampi Kainuu Ruokastrategia 2020–2025” on julkaistu vuonna 2020. Strategian neljäksi painopisteeksi on valittu alkutuotanto, luonnontuotteet, moninaiset myyntikanavat ja ylimaakunnallinen yhteistyö verkostoineen sekä näitä edistävät neljä kärkihanketta. (Hypén 2020.)

Kuva 9. Maistuvampi Kainuu Ruokastrategia painopisteet ja kärkihankkeet (Hypén 2020, [viitattu 9.4.2021]).

Satakunta

Vuonna 2014 Pyhäjärvi-instituutti on koonnut Satakunnan elintarvikestrategian vuosille 2014–2020. Strategian teemoina ovat Satakunnan ruokaketju kasvaa Suomen suurimmaksi sekä Satakunta tuottaa vastuullisesti parasta ruokaa. (Satakunnan elintarvikestrategia 2014–2020.) Ruoka-alan kehittämistyötä Satakunnassa on tehty pitkään maaseuturahaston rahoittamilla ”Sikses parasta”-teemaisilla lähiruokahankkeilla. (Siksesparasta.fi.)

Kuva 10. Sikses parasta lähiruokaa. (Siksesparasta.fi, [viitattu 1.6.2021]).

Häme

Hämeen maakunnan ruoka-alan kehittäminen keskittyy Taste of Häme-brändin alle, joka yhdistää koko ruoka-alan toimijat. Maakunnassa ei ole voimassa olevaa ruoka-alan kehittämisstrategiaa. Alan kehittämistyötä koordinoidaan Kanta- ja Päijät-Hämeen Ruokaviesti-hankkeen kautta, jota vetää MTK Häme ry. Hankkeen tehtävänä on edistää Kanta- ja Päijät-Hämeen ruokasektorin tunnettuutta, kehitystä sekä yhteistä tekemistä monipuolisen tiedotuksen sekä erilaisien tilaisuuksien ja tapahtumien kautta. (Kasvua Hämeessä.)

Kuva 11. Taste of Häme - Makuja Hämeestä (Kasvua Hämeessä, [viitattu 24.5.2021]).

Keski-Suomi

Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) hallinnoima Keski-Suomen ruokaketjun koordinaatio 2- yhteistyöhanke on koonnut Keski-Suomen ruokaverkoston kehittämisstrategian ”Keski-Suomen ruokaverkostossa on mahdollisuuksia” vuosille 2022–2027. Strategian visio on ”Keskisuomalainen ruokaverkosto tuottaa yhteistyöllä aitoja makuja, elämyksiä ja hyvinvointia kannattavasti, kestävästi ja luotettavasti”. (Pölkki & Kaartinen 2021.)

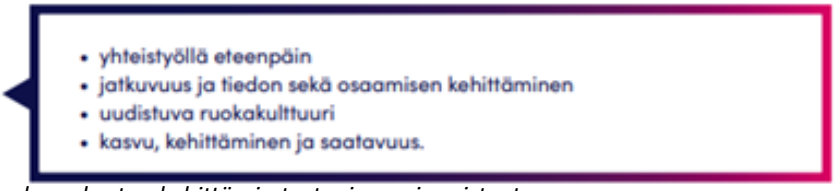

Kuva 12. Keski-Suomen ruokaverkoston kehittämisstrategian painopisteet (Pölkki & Kaartinen, [viitattu 10.10.2022]).

Muut maakunnat

Ruoka-alan kehittämistä toteutetaan hankemuotoisesti Pohjois-Karjalassa, Pirkanmaalla, Kaakkois-Suomessa, Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla.

LÄHTEET

- AB Seinäjoki, Innovaatioyhteisön kehittäminen. Ei päiväystä. EURA2014 Rakennerahastotietopalvelu. [Verkkosivu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 10.3.2021]. Saatavana: https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=A71332
- Agri-Food Cluster North Savo. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Turku: Turun Yliopiston Brahea-keskus. [Viitattu 10.10.2022.] Saatavana: https://agrifoodclusterns.fi/fi/
- Agrobiotalous ja kestävät ruokaratkaisut. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan Korkeakouluyhdistys ry. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana https://epky.fi/epanet/tutkimusryhmat/agrobiotalous-ja-kestavat-ruokaratkaisut/
- Airue, A. 2014. Elintarvikestrategia – Ruokamaa Pohjanmaa 2015-2020. [Verkkojulkaisu]. Närpiö: Företagshuset Yritystalo Dynamo Oy Ab. [Viitattu 3.5.2021]. Saatavana: https://www.dynamonarpes.fi/sites/default/files/matriket_a4_webb_0.pdf
- Brahea-keskus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Turku: Brahea-keskus Turun Yliopisto. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: https://www.utu.fi/fi/yliopisto/brahea-keskus
- Brahea-keskus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Turku: Turun Yliopisto. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: https://www.utu.fi/fi/yliopisto/brahea-keskus/ruokaketjun-ja-kestavan-kehityksen-kehittamistoimintaa
- Cities2030. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Into Seinäjoki Oy. [Viitattu 10.3.2021]. Saatavana: https://intoseinajoki.fi/kehityshankkeet-2/
- D.O. Saimaa. 2021. [Verkkosivusto.] Mikkeli: Etelä-Savon maakuntaliitto. [Viitattu 24.5.2021]. Saatavana: https://www.dosaimaa.fi/
- ELY-keskukset. 2020. [Verkkosivu]. Helsinki: Elinkeino-, liikenne – ja ympäristökeskus. [Viitattu 22.3.2021]. Saatavana: https://www.ely-keskus.fi/ely-keskukset
- Epanet. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys ry. [Viitattu 19.3.2021]. Saatavana: https://epky.fi/epanet/
- Erälinna, Mattila & Mattinen. 2014. Elinvoimainen ruokaketju – Made in Varsinais-Suomi. [Verkkojulkaisu]. Turku: Turun Yliopisto. [Viitattu 9.4.2021]. Saatavana: https://www.utu.fi/sites/default/files/public%3A//media/file/elinvoimainen-ruokaketju-2014-2020.pdf
- EURA2014 Rakennerahastotietopalvelu. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 10.3.2021]. Saatavana: https://www.eura2014.fi/rrtiepa/
- Food Tech Platform Finland. 28.12.2020. Tervetuloa tutustumaan 11.2. Varsinais-Suomen suuntaviivoihin kestävän ruokajärjestelmän ja innovatiivisten ruokaketjujen kehittämisessä. [Verkkojulkaisu]. Turku: Turun Yliopisto. [Viitattu 10.2.2021]. Saatavana: https://www.foodtech.fi/index.php/2020/12/28/suuntaviivoja-varsinais-suomen-ruoka-alan-alykkaan-erikoistumisen-yhteistyolle/
- Foodwest. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Foodwest Oy. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: https://www.foodwest.fi/
- Funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Turku: Turun Yliopisto. Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: https://www.utu.fi/fi/yliopisto/laaketieteellinen-tiedekunta/funktionaalisten-elintarvikkeiden-kehittamiskeskus
- Hallinto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan Korkeakouluyhdistys ry. [Viitattu 22.3.2021]. Saatavana: https://epky.fi/korkeakouluyhdistys/korkeakouluyhdistys-hallinto/
- Hankerahoitus. 2021. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. [Viitattu 22.3.2021]. Saatavana: https://epliitto.fi/hankerahoitus/
- Hankerekisteri. Ei päiväystä. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020 rahoitetut kehittämishankkeet ja yritystuet. [Verkkosivusto]. Seinäjoki: Ruokavirasto. [Viitattu 9.2.2021]. Saatavana: https://tietopalvelu.ruokavirasto.fi/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Published/raportointi.qvw&Sheet=SH_HR_FI&anonymous=true
- Hankkeet. 2022. [Verkkosivu]. Seinäjoki: ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry. [Viitattu 12.10.2022]. Saatavana: https://www.proagria.fi/hankkeet
- Harjunpää, N. 6.6. 2016. Riittääkö kahvi? [Blogiteksti]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: https://epkyblog.wordpress.com/tag/ruokaratkaisut/
- Harmoinen, Kivijärvi & Särkkä-Tirkkonen. 2021. Vastuullinen, menestyvä ja muutosjousta-

va Etelä-Savon ruoka-ala – Etelä-Savon ruoka-alan kehittämisohjelma 2021-2027. [Verkkojulkaisu]. Mikkeli: Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu. [Viitattu 9.4.2021]. Saatavana: https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2020/02/vastuullinen-menestyva-ja-muutosjoustava-etela-savon-ruoka-ala.pdf

- Hietakangas, H. 2018. RuralDigiServ-hankkeen Reko-selvitys: Ratkaisuja ja malleja digitalisaation hyödyntämiseen. [Verkkojulkaisu]. Kajaani: ProAgria Kainuu ry. [Viitattu 9.4.2021]. Saatavana: https://www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/reko_selvitys_joulukuu_2018.pdf
- Huhtaluhta, S. 2021. Projektipäällikkö. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. Haastattelu 10.3.2021.
- Huomisen lakeus- Maakuntastrategia. 2022. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. [Viitattu 22.5.2022]. Saatavana: https://epliitto.fi/aluekehitys/maakuntasuunnitelma-ja-ohjelma/
- Hypén, S. 21.10.2020. Maistuvampi Kainuu ruokastrategia 2020-2025. [Verkkojulkaisu]. Kajaani: Itä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset. [Viitattu 9.4.2021]. Saatavana: https://aitojamakujalehti.fi/maistuvampi-kainuu-ruokastrategia-2020-2025/
- Into Seinäjoki Oy. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Into Seinäjoki Oy. [Viitattu 22.3.2021]. Saatavana: https://intoseinajoki.fi/into-seinajoki-yhtiona/
- Kankaanpää, S. 2021. Kehittämispäällikkö. Into Seinäjoki Oy. Haastattelu 24.2.2021.
- Kantar 11/2022. Maatilojen rahavirrat 2020-2021. [Verkkodokumentti]. Helsinki; Kantar TNS Agri Oy. [Viitattu 20.11.2022]. Saatavana: Ei saatavilla julkisesti.
- Kasvua Hämeessä. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Hämeenlinna: MTK Häme ry. [Viitattu 24.5.2021]. Saatavana: https://kasvuahameessa.fi/
- Kasvua Ruokaprovinssista. 2017. [Loppuraportti]. Seinäjoki: Into Seinäjoki Oy. [Viitattu 26.2.2021]. Julkaisematon.
- Kohti kestävää tulevaisuutta: Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027. 24.6.2021. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. [Viitattu 23.1.2022]. Saatavana: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-398-092-1
- Koivisto, E. 2021. Projektipäällikkö. Into Seinäjoki Oy. Haastattelu 12.4.2021.
- Korkeakouluyhdistys. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan Korkeakouluyhdistys ry. [Viitattu 22.3.2021]. Saatavana: https://epky.fi/korkeakouluyhdistys/
- Latvala, Väre & Niemi. 2022. Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus 2022. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 31.5.2021]. Saatavana: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-434-0
- Leader-rahoitus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 25.3.2021]. Saatavana: https://www.leadersuomi.fi/fi/rahoitus/
- Leader-ryhmät. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 25.3.2021]. Saatavana: https://www.leadersuomi.fi/fi/leader-ryhmat/
- Luonnonvarakeskus. 2016. [Verkkosivu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 10.3.2021]. Saatavana: https://www.luke.fi/tutkimus/
- Maa- ja kotitalousnaiset. 2022. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset ry. [Viitattu 10.11.2022]. Saatavana: https://www.maajakotitalousnaiset.fi/tietoa-meista/mkn-piirikeskukset/etela-pohjanmaan-maa-ja-kotitalousnaiset
- MTK. Ei päiväystä. Valiokunnat. [Verkkosivu]. Helsinki: MTK Keskusliitto. [Viitattu 29.4.2021]. Saatavana: https://www.mtk.fi/valiokunnat
- NICHE Action Plan PP4, Action Plan for the food sector of South Ostrobothnia, Finland. 29.3.2018. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan Liitto ja Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. [Viitattu 9.3.2021]. Saatavana: https://www.interregeurope.eu/niche/library/#folder=1212
- ProAgria Etelä-Pohjanmaa. 2022. [Verkkosivu]. Seinäjoki: ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry. [Viitattu 9.2.2022]. Saatavana: https://www.proagria.fi/keskukset/proagria-etela-pohjanmaa
- Projektit. 2022. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin Yliopisto. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: https://researchportal.helsinki.fi/fi/projects/
- Projektitietokanta. 2022. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. [Viitattu 9.2.2022]. Saatavana: https://projektit.seamk.fi/projektitietokanta/

- Pölkki, L., Kaartinen, V. 021. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-632-3
- Ruokamatkailun kehittämishanke loppuraportti. 2019. Seinäjoki: Into Seinäjoki Oy ja Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. [Viitattu 26.2.2021]. Julkaisematon.
- Ruokaprovinssi-merkki. 2019. [Verkkosivusto]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset. [Viitattu 9.3.2021]. Saatavana: https://www.ruokaprovinssi.fi/
- Ruokaprovinssin käynnistyshanke, InnoAreenan pilotointi-loppuraportti. 27.9.2012. Seinäjoki: Seinäjoen seudun elinkeinokeskus. [Viitattu 26.2.2021]. Julkaisematon.
- Ruokaprovinssin vakiinnuttamishanke. 31.3.2015. [Loppuraportti]. Seinäjoki: Into Seinäjoki Oy. [Viitattu 1.6.2022]. Julkaisematon.
- Ruralia-instituutti. 2021. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin Yliopisto. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: https://www2.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/instituutti
- Satakunnan elintarvikestrategia 2014-2020. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Eura: Pyhäjärvi-instituutti. [Viitattu 24.5.2021]. Saatavana: https://www.pyhajarvi-instituutti.fi/image/ajankohtaista/satakunnan_ruokaketju_kasvaa_suomen_suurimmaksi-satakunnan_elintarvikestrategia_2014-2020.pdf
- Seinäjoen kaupunki. 9.2.2021. Seinäjoen ekosysteemisopimus tukee teollisuuden kasvua. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 10.3.2021]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/tiedotteet/seinajoen-ekosysteemisopimus-tukee-teollisuuden-kasvua/
- Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy. [Viitattu 10.3.2021]. Saatavana: https://www.seamk.fi/seamk-info/organisaatio/
- Siksesparasta.fi. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Eura: Pyhäjärvi-Instituutti. [Viitattu 1.6.2021.] Saatavana: https://siksesparasta.fi/#
- Statistics Finland. 2022. Toimialoittainen yritystietopalvelu. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 2022 useita kertoja]. Ei saatavana julkisesti.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 29.9.2022. Yritykset toimialoittain ja henkilöstön suuruusluokittain 2013-2020. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 24.10.2022] Saatavana: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yrti/statfin_yrti_pxt_11qd.px/
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 29.9.2022. Yritykset toimialoittain 2013-2021. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 24.10.2022] Saatavana: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yrti/statfin_yrti_pxt_11qc.px/
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Luonnonvarakeskus. 19.3.2020. Lihan tuotanto ELY-keskuksittain vuosittain. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__06%20Lihantuotanto__04%20Vuositilastot/08_Lihantuotanto_ELY.px/table/tableViewLayout2/?rxid=4dc525b5-a581-4f9d-b5e2-824f922348d9
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Luonnonvarakeskus. 30.3.2016. Maidon tuotanto ELY-keskuksittain vuosittain. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__02%20Maito-%20ja%20maitotuotetilasto__04%20Vuositilastot/08_Maidontuotanto_ELY_v.px/?rxid=4dc525b5-a581-4f9d-b5e2-824f922348d9
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Luonnonvarakeskus. 30.7.2021. Siipikarjan määrä keskimäärin ELY-keskuksittain. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__12%20Kotielainten%20lukumaara/06a_Siipikarjan_maara_keskim.px/?rxid=4dc525b5-a581-4f9d-b5e2-824f922348d9
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Luonnonvarakeskus. 4.5.2022. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain ELY-keskuksittain. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__02%20Rakenne__02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/03_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_tuotantos_ELY.px/
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Luonnonvarakeskus. 4.5.2022. Maatalous- ja puutarhayriysten lukumäärä kunnittain. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu

10.10.2022]. Saatavana:http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__02%20Rakenne__02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/02_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_kunta.px/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f

- Suomen virallinen tilasto (SVT): Luonnonvarakeskus. 8.5.2018. Käytössä oleva maatalousmaa ELY-keskuksittain. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 10.10.2022]. Saatavana: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__22%20Kaytossa%20oleva%20maatalousmaa/01_Kaytossa_oleva_maatalousmaa_ELY.px/table/tableViewLayout1/?rxid=4dc525b5-a581-4f9d-b5e2-824f922348d9
- Suomen YK-liitto. Ei päiväystä. Yhdistyneiden kansankuntien kestävän kehityksen tavoitteet. [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen YK-liitto. [Viitattu 28.12.2022]. Saatavana: https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys
- Tastesavo.fi. Ei päiväystä. Tastesavo.fi – Gastronomy of Kuopio Region 2020-2021. [Verkkosivu]. Kuopio: Pro-Agria Itä-Suomi ry. [Viitattu 9.4.2021]. Saatavana: https://www.tastesavo.fi/etusivu
- Tietoprovinssi. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan Korkeakouluyhdistys ry. [Viitattu 22.3.2021]. Saatavana: https://epky.fi/epanet/tietoprovinssi/
- Tutkimusryhmät. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys ry. [Viitattu 19.3.2021]. Saatavana: https://epky.fi/epanet/tutkimusryhmat/
- Vaasan Yliopisto. 31.8.2020. Ruokamaa Pohjanmaa – Plattform för Matriket Österbotten. [Verkkojulkaisu]. Vaasa: Vaasan Yliopisto. [Viitattu 4.5.2021]. Saatavana: https://www.univaasa.fi/fi/tutkimus/hankkeet/ruokamaa-pohjanmaa-plattform-matriket-osterbotten
- Vaasan Yliopisto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Vaasa: Vaasan Yliopisto. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: https://www.univaasa.fi/fi/yliopisto
- VS-lähiruoka.fi. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Turku: Turun Yliopiston Brahea-keskus. [Viitattu 10.10.2022.] Saatavana: https://xn--vs-lhiruoka-o8a.fi/
- Välisalo, T. 2021. Toiminnanjohtaja. Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset. Haastattelu 5.1.2021.
- Yhteinen ruokapöytä-keskustelufoorumi. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 2.12.2022]. Saatavana: https://mmm.fi/yhteinen-ruokapoyta
- Yliopistokeskus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen Yliopistokeskus. [Viitattu 19.3.2021]. Saatavana: https://www.ucs.fi/esittely/

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

MAA- JA KOTITALOUSNAISET ETELÄ-POHJANMAA

SeAMK SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ruokaprovinssi 2030 –
Menestyksen avaimet pellolta pöytään-hanke

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin